

Четвърто заседание

Неделя, 27 декември 1964 г.

(Открито в 9 часа)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: (Звъни) Другарки и другари народни представители! В залата присъствуват 245 души народни представители! Имаме необходимия кворум, затова откривам сутришното заседание на Народното събрание.

Бюрото на Народното събрание предлага да преминем към разглеждане на следващите точки от дневния ред на деветата сесия на Народното събрание, като разискванията по законопроектите за държавния народностопански план и за бюджета на Народна република България продължат в утрешното заседание.

Съображенията на Бюрото са, че на вчерашните две заседания на Народното събрание мнозина другари народни представители направиха предложения във връзка с народностопанския план и бюджета. Тези предложения следва да бъдат проучени и разгледани от Комисията по народностопанския план и бюджета и да се прецени какви възможности има да се удовлетворят някои от тях.

За да се даде възможност на комисията да работи още днес, правилно би било тя да може да се оттегли и да се занимае с тези въпроси. Затова Бюрото предлага да се пристъпи към следващите точки от дневния ред.

Моля народните представители, които са съгласни с това предложение на Бюрото, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Приканвам тези народни представители, които има да направят предложения по плана и бюджета, да ги представят писмено на Комисията по народностопанския план и бюджета, за да бъдат разгледани.

Преминваме към точка трета от дневния ред на Народното събрание:

Разглеждане законопроекта за утвърждаване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 11 септември до 24 декември 1964 г.

(Съгласно чл. 75, ал. III от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта:

МОТИВИ

към законопроекта за утвърждаване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 11 септември до 24 декември 1964 г.

Другарки и другари народни представители! Президиумът на Народното събрание след закриване на осмата юбилейна сесия на Четвъртото Народно събрание през месец септември 1964 г. по предложение на правителството издаде четири нормативни указа, посочени в предложения законопроект, които е необходимо да се утвърдят от Народното събрание, тъй като са издадени на основание чл. 5, буква „б“ от Закона за Президиума на Народното събрание.

С Указа за откриване на допълнителни паралелки за подготовка на редовни детски учителки със средно образование в Кърджали се разрешава да се открият от началото на учебната 1964/1965 г. към Учителския институт в гр. Кърджали временно, до задоволяване на нуждите, нови паралелки за подготовка на редовни детски учителки със средно образование.

С Указа за допълнение на чл. 14 от Закона за стандартизацията се установи необжалваем минимум до 30 лв. включително за наказателните постановления, издавани от административните органи за нарушения по този закон. С това се цели да се подобри репресивната и превантивна роля на наказанието и да се повиши неговата роля за подобряване качеството на стоките.

Нарастването на производствените програми по рудодобива и въгледобива изискват да се засили притокът на млади кадри в мините. Това наложи изменението на Указа за уреждане редовната военна служба на младежите, постъпили на подземна работа в мините. С изменението на указа се намали от три на две години времето, през което младежите, определени да служат в Трудова повинност, трябва да работят подземна работа в мините, за да се счита като редовна военна служба и за изработеното им се заплаща трудово възнаграждение както на работниците в мините.

С Указа за изменение на Указа за отменяване на Закона за търговията с външни платежни средства и за наказанията за валутни нарушения функциите по установяване и санкциониране на нарушенията на постановленията на Министерския съвет по монопола на външната търговия и за на-

рушенията относно сделките с валутни ценности, осъществявани преди от органите на Министерството на финансите, се разпределят между Министерството на финансите и Министерството на външната търговия. При констатиране на такива нарушения, извършени от лица, преминаващи границата и открити при митническия граничен контрол, актовете ще се съставят от митническите органи, а наказателните постановления ще се издават от определени от министъра на външната търговия длъжностни лица. Всички останали случаи на нарушения по сделките с валутни ценности ще се констатираат с актове от органи на Министерството на финансите, а постановленията ще се издават от определени от министъра на финансите длъжностни лица.

Другарки и другари народни представители! Основанията, на които са издадени указите, изискват те да бъдат утвърдени от Народното събрание. Поради това Президиумът на Народното събрание внася приложения законопроект и ви моли, ако го одобрявате, да гласувате за неговото приемане.

Председател на Президиума на Народното събрание:

Г. Трайков

Секретар на Президиума на Народното събрание:

М. Минчев

ЗАКОНОПРОЕКТ

за утвърждаване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 11 септември до 12 декември 1964 г.

Член единствен. Утвърждават се следните укази, издадени от Президиума на Народното събрание въз основа на чл. 35, точка 5 от Конституцията на Народна република България и чл. 5, буква „б“ от Закона за Президиума на Народното събрание за времето от 11 септември до 24 декември 1964 г.:

1. Указ за откриване на допълнителни паралелки за подготовка на редовни детски учителки със средно образование в гр. Кърджали.

2. Указ за допълнение на чл. 14 от Закона за стандартизацията.

3. Указ за изменение на Указа за уреждане редовната военна служба на младежите, постъпили на подземна работа в мините.

4. Указ за изменение на Указа за отменяване на Закона за търговията с външни платежни средства и за наказанията за валутни нарушения.)

Ръководството на Президиума на Народното събрание е уведомило Бюрото на Народното събрание, че няма да прави доклад по този законопроект, тъй като към него има подробни мотиви.

Давам думата на председателя на Законодателната комисия народния представител акад. Любен Василев да прочете предложенията на комисията по законопроекта.

Докладчик акад. Любен Василев: (Чете)

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на Законодателната комисия по законопроекта за утвърждаване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 11 септември до 24 декември 1964 г.

Законодателната комисия предлага на Народното събрание да приеме законопроекта, както е предложен от Президиума на Народното събрание, без изменение.
Председател на Законодателната комисия: **акад. Л. Василев.**“

Председателствуващ д-р Пенчо Костурков: По законопроекта няма записани оратори. Има ли някои народни представители, които желаят да направят предложения или да се изкажат по законопроекта? — Няма.

Пристъпваме към гласуване.

Моля др. акад. Любен Василев да прочете законопроекта.

Докладчик акад. Любен Василев: (Чете)

„ЗАКОН

за утвърждаване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 11 септември до 24 декември 1964 г.“

Председателствуващ д-р Пенчо Костурков: Ще пристъпим към гласуване на заглавието. Които са съгласни със заглавието на законопроекта, така както бе прочетено, моля да гласуват. Приема се единодушно.

Докладчик акад. Любен Василев: (Чете)

„Член единствен. Утвърждават се следните укази, издадени от Президиума на Народното събрание въз основа на чл. 35, т. 5. от Конституцията на Народна република България и чл. 5 буква „б“ от Закона за Президиума на Народното събрание за времето от 11 септември до 24 декември 1964 г.:“

1. Указ за откриване на допълнителни паралелки за подготовка на редовни детски учителки със средно образование в гр. Кърджали.

2. Указ за допълнение на чл. 14 от Закона за стандартизацията.

3. Указ за изменение на Указа за уреждане редовната военна служба на младежите, постъпили на подземна работа в мините.

4. Указ за изменение на Указа за отменяване на Закона за търговията с външни платежни средства и за наказанията за валутни нарушения.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които от другарите народни представители са съгласни с член единствен от законопроекта, както бе прочетен, моля да гласуват. Мнозинство, приема се единодушно.

Преминваме към точка четвърта от дневния ред:

Разглеждане законопроекта за изменение на Закона за всеобщата военна служба в Народна република България.

(Съгласно чл. 75, ал. III от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта:

МОТИВИ

към законопроекта за изменение на Закона за всеобщата военна служба в Народна република България

Другарки и другари народни представители! С чл. 87, 90 и 91 от Закона за всеобщата военна служба са уредени условията, при които на военнослужещите от Българската народна армия се изплащат еднократни парични обезщетения при уволнение, инвалидност и смърт, а така също и размерите на тези обезщетения. По силата на специални разпоредби на Указа за трудовата повинност и Указа за военизиране на някои подразделения на Министерството на вътрешните работи цитираните разпоредби на Закона за всеобщата военна служба се прилагат и за военизираните служители от Министерството на вътрешните работи и офицерите и сержантите от Трудовата повинност.

От 1952 г. досега размерът на тези обезщетения е изменяван 5 пъти, два от които са само за периода 1961—1962 г. През м. септември т. г. Министерският съвет отново взе решение за известни промени в този размер. Твърде вероятно е, че и в бъдеще ще се налагат подобни промени с оглед развитието на нашата икономика и финансови възможности. Във връзка и по повод на тези промени винаги се е налагало и

ще се налага съответно изменение на цитираните текстове от закона. А известно е, че тези изменения на закона са свързани с необходимостта от свикването на Народното събрание. За да се избегне за в бъдеще тази по-тежка процедура и с оглед на по-голяма гъвкавост и оперативност при решаването на този въпрос, целесъобразно би било той да се решава от Министерския съвет. Такива са целта и смисълът на законопроекта — чл. 90 и 91 от закона се отменят, а чл. 87 се изменя в смисъл, че правото за определяне на условията и размерите на въпросните обезщетения се предоставя на Министерския съвет.

Като имате предвид изложените съображения, моля, другарки и другари народни представители, да гласувате за предложения законопроект.

Министър на народната отбрана:

армейски генерал Д. Джуров

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение на Закона за всеобщата военна служба
в Народна република България

§ 1. Член 87 се изменя така:

„Министерският съвет определя реда и условията за отпускане и размерите на еднократните парични обезщетения на генералите, офицерите и свръхсрочнослужещите от сержантския състав във въоръжените сили, на военнизираните служители на Министерството на вътрешните работи и на офицерите и сержантите на свръхсрочна служба в Трудовата повинност при уволнение, инвалидност, настъпила при изпълнение на служебен дълг, както и на членовете на семействата им, когато тези служители са загинали при изпълнение на служебен дълг или са починали по други причини.“

§ 2. Членове 90 и 91 се отменят.

Този закон влиза в сила от 1 януари 1965 г.)

Министърът на народната отбрана армейският генерал Добри Джуров ще направи ли доклад по законопроекта?

Министър Добри Джуров: Няма да правя доклад, по-неже мотивите са подробни.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Другарят министър няма да прави доклад.

Има думата докладчикът на Законодателната комисия др. Борис Андреев да докладва становището на комисията по законопроекта.

Докладчик Борис Андреев: *(Чете)*

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на Законодателната комисия по законопроекта за изменение на Закона за всеобщата военна служба в Народна република България

Законодателната комисия предлага на Народното събрание да приеме законопроекта, както е предложен от Министерския съвет, без изменение.

Председател на Законодателната комисия: **акад. Л. Василев**“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: По законопроекта няма записани оратори. Има ли някои народни представители, които да искат да се изкажат или да направят предложения? — Няма.

Бюрото на Народното събрание предлага законопроекът да бъде гласуван изцяло. Които са съгласни с това предложение на Бюрото, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Моля докладчикът да прочете законопроекта.

Докладчик Борис Андреев: *(Чете)*

„ЗАКОН

за изменение на Закона за всеобщата военна служба в Народна република България“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които са съгласни със заглавието на законопроекта така, както бе прочетено от докладчика, моля да гласуват. Приема се единодушно.

Докладчик Борис Андреев: *(Чете)*

„§ 1. Член 87 се изменя така:

„Министерският съвет определя реда и условията за отпускане и размерите на еднократните парични обезщетения на генералите, офицерите и свръхсрочнослужещите от сержантския състав във въоръжените сили, на военизираните служители на Министерството на вътрешните работи и на офицерите и сержантите на свръхсрочна служба в Трудовата повинност при уволнение, инвалидност, настъпила при изпълнение на служебен дълг, както и на членовете на семействата им, ко-

гато тези служители са загинали при изпълнение на служебен дълг или са починали по други причини.“

§ 2. Членове 90 и 91 се отменят.

Този закон влиза в сила от 1 януари 1965 г.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Народните представители, които приемат текста на законопроекта, както се прочете, моля да гласуват. Приема се единодушно.
Преминаваме към точка пета от дневния ред:

Разглеждане законопроекта за изменение на чл. 50 от Закона за пенсиите.

(Съгласно чл. 75, ал. III от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта:

МОТИВИ

към законопроекта за изменение на чл. 50 от Закона за пенсиите

Другарки и другари народни представители! Съгласно ал. III на чл. 50 от Закона за пенсиите пенсионираните като военнослужещи от въоръжените сили и приравнените към тях, когато работят, получават такава част от пенсията си, която заедно със заплата за заеманата длъжност да не надвишава brutната заплата, от която е изчислена пенсията им. Във всички случаи обаче пенсионерът запазва правото си да получава не по-малко от 50% от определената му пенсия. Този текст бе създаден, за да се даде възможност на пенсионираните като военнослужещи, които са на трудоспособна възраст, и при излизането си от въоръжените сили поради тясната си професионална квалификация не са могли да постъпят на работа с подходяща заплата, да увеличат дохода си, за да запазят стандарта на живот, какъвто са имали като военни лица. Със създаването обаче на възможност във всички случаи пенсионерът да получава не по-малко от 50% от пенсията си се получи така, че в някои случаи такива лица получават доход по-голям от този, който са имали като военни.

С оглед на горното целесъобразно ще е да не се дава на пенсионираните като военнослужещи във всички случаи 50% от пенсията, когато работят. Правилно ще е също така да не се изплаща пенсия на такива лица, когато работят със заплата над 300 лв. месечно, тъй като само със заплата те са материално обезпечени.

Тези въпроси се уреждат с предлаганото изменение на чл. 50, ал. III.

Досега за пенсионерите, които са на работа в чужбина, се прилагат разпоредбите, важещи за постъпилите на работа в страната. Като се има предвид, че работещите в чужбина са добре заплатени, а освен това ползуват и други привилегии, то справедливо ще е да им се отнеме възможността да получават и пенсия, когато работят. В този смисъл е предлаганата нова алинея пета на чл. 50.

Моля народните представители да гласуват предложения законопроект.

Министър на финансите: **Д. Попов**

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение на чл. 50 от Закона за пенсиите

Параграф единствен. В чл. 50 се внасят следните изменения:

Алинея трета се изменя така:

„Пенсионираните като военнослужещи от въоръжените сили и приравнените към тях, когато работят, имат право да получават такава част от пенсията си, която заедно със заплатата за заеманата длъжност да не надвишава brutната заплата, от която е изчислена пенсията им. Във всички случаи обаче пенсионерът не може да получава повече от 300 лв. месечно общо пенсия и заплата. Когато такъв пенсионер постъпи на работа със заплата над 300 лв. месечно, получава само заплатата си.“

Създава се нова алинея пета със следното съдържание:

„Пенсионерите от всички категории, които са на работа в чужбина, не получават пенсия.“

Алинеи пета и шеста стават съответно шеста и седма.)

Другарят министър на финансите **Димитър Попов** желае ли да направи доклад по законопроекта?

Министър Димитър Попов: Няма какво да кажа. Мотивите са подробни.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля докладчикът на Законодателната комисия др. Никола Джанков да прочете предложението на комисията.

Обаждат се: Другарят Джанков отсъства.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: В такъв случай моля председателят на Законодателната комисия др. акад. Василев да прочете предложението на комисията.

Докладчик акад. Любен Василев: Другарки и другари народни представители! Законодателната комисия предлага законопроектът да се приеме, както е внесен от Министерския съвет, като се добави към него следният текст:

Настоящият закон влиза в сила от 1 януари 1965 г.

Съображенията за добавката са, че се избягват трудности за преизчисляване на пенсията, ако се приложи общата разпоредба за влизането на закона в сила три дни след обнародването му.

Председателствуващ д-р Пенчо Костурков: Има ли народни представители, които желаят да се изкажат по законопроекта.

Асен Васев: Аз искам да се изкажа.

Председателствуващ д-р Пенчо Костурков: Има думата народният представител Асен Васев.

Асен Васев: Искам да отправя само два въпроса до министъра на финансите.

Другари, предлаганото изменение на законопроекта е правилно, доколкото ограничава големите пенсии и големите заплати.

В мотивите към законопроекта е казано следното: „Правилно ще е също така да не се изплаща пенсия на такива лица, които работят със заплата над 300 лв. месечно, тъй като само със заплата те са материално обезпечени.“

Един мой избирател ми каза следното: „Вие с това биете по-малките заплати и пенсии. Пенсията ми възлиза на 60 лв. Сега съм на работа и получавам 80 лева, плюс 30 лева, които представляват 50% от пенсията ми, или всичко 110 лв. Така успях да свързвам двата края на 5-членното си семейство. Сега ми вземате тези 30 лева и аз съм зле.“

Питам министъра на финансите: Не е ли правилно, когато се определя горната граница на заплатите на работещите пенсионери, които имат право да получават част от пенсията си, а именно 300 лв. освен заплата, така да се издирва и определя една такава граница, до която пенсионерите да имат право да получават част от пенсията си — например 70, 80 и пр. лева.

Това е първият ми въпрос.

Второ. Не е ли правилно, понеже сега говорим по въпроса за пенсията, пенсията на селските стопани да се увеличат от 10 на 20 лв. месечно. Един мой избирател на 75 години ми каза следното: „Когато имотът ми не беше в трудовото кооперативно стопанство, синовете ми се надпреварваха кой да ме вземе при себе си, а сега, когато имотът ми е в стопанството

и пенсията ми е 10 лв. на месец, синовете ми бягат от мене като от чума.“

Поради това питам не е ли правилно пенсиите на селските стопани да станат от 10 лв. поне на 20 лв. месечно.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Кого питате?

Асен Васев: Питам министъра на финансите — да ми обясни и да отговори на двата въпроса, които поставям.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля др. министър на финансите да каже има ли да заяви нещо по първия въпрос. (*Оживление*)

Министър Димитър Попов: Да.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата министърът на финансите др. Димитър Попов.

Министър Димитър Попов: Другарки и другари народни представители! Член 50 от Закона за пенсиите предвижда, когато офицери бъдат съкратени и излязат от армията и отидат да работят други професии, да имат възможност да запазят онова положение, така да се каже, онова равнище на живота, което те са имали по време на службата си в армията. И това е особено важно, като се има предвид, че някои от тях трябва и да се преквалифицират, да добият допълнителни специалности и пр., което изисква известно време.

Но и това имаше значение за оня период, когато имаше повече съкратени офицери, повечето млади хора. В този смисъл трябваше да се създаде и този текст.

Но сега се получава така, че офицер, който е имал заплата да кажем 120 лв. месечно, сега, като излезе от армията, и отиде другаде на служба, където получава 120 лв., той ще получава и 50% от пенсията си, която да допуснем е 80 лв., или всичко ще получава 160 лв. По такъв начин смисълът на самия Закон за пенсиите до голяма степен се извращава, защото ние създаваме условия, при които се стимулират офицери да напускат армията, за да получават другаде и заплата, и пенсия.

Това не е правилно. Поради това ние с текста, който сега предлагаме, определяме да се запази заплата, която е имал офицерът или сержантът при неговото уволнение. Тя не може да се намали, но, разбира се, заедно със съответната част от пенсията му заплата да не надвишава брутната заплата, по която е изчислена пенсията му — да има известен мащаб.

А за тези, за които и другарят народен представител говори, които имат общо месечно пенсия и заплата над 300 лв.,

вярвам, че всички са убедени, че не е справедливо да получават повече от 300 лв. Аз смятам, че сега с нищо няма да бъдат накърпени интересите на офицерите, защото опазването на тези интереси е замислено още с текста на самия член 50.

Що се отнася до предложението на др. народен представител за земеделските пенсии, и аз мога също така като него да кажа, че е добре да се дадат още по-големи пенсии на трудещите се селяни. Но вие знаете, другарки и другари, и това може всеки от вас да провери и да удостовери, че нашият Закон за пенсията е толкова всеобхватен, толкова, бих казал, радикален, че аз отговорно мога да заявя тук, пред вас, от тая както се казва, висока трибуна, че няма никъде в Европа такъв закон за пенсията, какъвто е нашият, който е създавал и по отношение възрастта такива добри условия за нашите трудещи се хора, както и по отношение на размерите на пенсията.

И да не говорим за това, че не само голяма част, но и всички трудещи се, които подлежат на пенсиониране, не внасят вноски във фонда за пенсията, а фактически тези вноски се внасят от държавата, от държавния бюджет и възможностите на страната сега са такива, че ние можем да даваме такива пенсии и можем да поддържаме още този фонд, но мисля, че още не са настъпили условията, времената и денят, когато трябва още повече да го разширяваме.

На трудещите се селяни също така са дадени пенсии и в другите страни. По подобие на нашия закон се създадоха такива закони и другаде, но там определиха пределна възраст 65 години, а у нас е 60 години.

Все таки условията, при които трудещите се селяни, кооператорите, работят, все още не са напълно идентични с условията, при които работят работниците. При селяните има и частно стопанство, имат и отделно имоти.

Рада Тодорова: И си работят и се подпомагат.

Министър Димитър Попов: И те работят много по-дълго време, отколкото работниците и служителите.

И нека кажа, че вярвам, че ще дойде време, когато и този въпрос, който другарят народен представител постави, ще се разгледа и разреши, но засега това още не е възможно.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Чухте обясненията на министъра на финансите във връзка с въпросите, поставени от народния представител Асен Васев.

Доволен ли е народният представител др. Васев от тези обяснения, които даде др. министър?

Асен Васев: Не съм доволен, но това време, за което говори министърът на финансите, дано по-бързо дойде. *(Оживление)*

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля другарят министър на финансите да заяви съгласен ли е с това допълнение, което е направила Законодателната комисия към законопроекта относно датата на влизането на закона в сила.

Министър Димитър Попов: Съгласен съм.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Ще пристъпим към гласуване. Моля докладчикът акад. Василев да прочете законопроекта.

Докладчик акад. Любен Василев: *(Чете)*

„ЗАКОН

за изменение на чл. 50 от Закона за пенсиите“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Народните представители, които са съгласни със заглавието на законопроекта, както се прочете, моля да гласуват. Приема се единодушно.

Докладчик акад. Любен Василев: *(Чете)*

„Параграф единствен. В чл. 50 се внасят следните изменения:

Алинея трета се изменя така:

„Пенсионираниите като военнослужещи от въоръжените сили и приравнените към тях, когато работят, имат право да получават такава част от пенсията си, която заедно със заплатата за заеманата длъжност да не надвишава брутната заплата, от която е изчислена пенсията им. Във всички случаи обаче пенсионерът не може да получава повече от 300 лв. месечно общо пенсия и заплата. Когато такъв пенсионер постъпи на работа със заплата над 300 лв. месечно, получава само заплатата си.“

Създава се нова алинея пета със следното съдържание:

„Пенсионерите от всички категории, които са на работа в чужбина, не получават пенсия.“

Алинеи пета и шеста стават съответно шеста и седма.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля другарите народни представители, които са съгласни с текста на законопроекта и с добавката на Законодателната комисия та-

ка, както се докладва, да гласуват. Приема се единодушно.

Преминаваме към следващата точка шеста от дневния ред:

Разглеждане законопроекта за изменение на Закона за наемите.

(Съгласно чл. 75, ал. III от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта:

МОТИВИ

към законопроекта за изменение на Закона за наемите

Другарки и другари народни представители! Съгласно сега действащия чл. 14, ал. III и следващите от Закона на наемите (Известия, бр. 89 от 7.XI.1961 г.) заповедта за настаняване в жилищни помещения може да се обжалва пред комисия в състав: председател — член на изпълнителния комитет, и членове: народен съдия и представител на съответния комитет на Отечествения фронт. Решението на комисията не подлежи на обжалване и на преглед по реда на надзора съгласно чл. 225 от Гражданския процесуален кодекс.

От досегашната практика в продължение на 3 години се констатира, че настоящата уредба на настаняване в жилищни помещения не осигурява спазването на законността и зачитане правата на гражданите. В немалко случаи комисията по места допускат нарушения на закона, с което се засягат права на гражданите, но не съществува никакъв правен способ за поправяне на неправилните решения.

Всичко това налага да се измени чл. 14 от Закона на наемите.

Съгласно проекта съставът на комисията, пред която могат да бъдат обжалвани решенията, се разширява, като същата от тричленна става петчленна. В нея, наред със съветник от местния народен съвет, се включват и по един представител от най-масовите обществени организации — Отечествения фронт, профсъюзите и Комсомола, които най-добре познават нуждаещите се от жилище граждани, работници, служители, младежи, учещи се и пр. Комисията ще се председателства от народен съдия, добре познаващ законодателството относно тази материя. Чрез този колективен орган ще се избягнат случаите на незаконно вмешателство и ще се осигури правилното приложение на закона. Решението на комисията не подлежи на обжалване. Предвижда се обаче преглед по реда на надзора пред окръжния съд.

Производството за преглед по реда на надзора ще създаде възможност за поправяне на неправилните решения на комисията по чл. 14. Предложението може да се направи само от окръжния прокурор в месечен срок от постановяване на решението при наличността на особено съществени нарушения на закона. Преди изготвянето на предложението могат да бъдат събрани доказателства и да се правят проверки. За да не се допуснат усложнения при евентуално отменяване на решението за настаняване, предвижда се спиране на изпълнението на същото, което ще става със самото предложение на окръжния прокурор. Действията на окръжния прокурор по отказване или изготвяне на предложението няма да подлежат на обжалване пред Главната прокуратура. Нищо обаче не пречи на окръжния прокурор да преразгледа въпроса в месечен срок.

По начало предложенията на прокурора ще се разглеждат от окръжния съд в закрито заседание. Но когато съдът счете, че е необходимо да изслуша страните, може да разгледа предложението в открито заседание. Във всички случаи, когато окръжният съд отмени решението на комисията, той решава делото сам, без да го връща за ново разглеждане. Тъй като споровете по настаняване в жилищни помещения не представляват сложност от фактическа и правна страна, в текста изрично е предвидено, че преглед по реда на надзора и отмяна на влезли в сила решения няма да се допуска. Върховният съд обаче, обобщавайки практиката на окръжните съдилища, може да издава тълкувателни решения и да дава директивни указания.

Като излагам тези съображения, моля другарки и другари, да обсъдите предложения законопроект и да гласувате за неговото приемане.

Министър на правосъдието: **Петър Танчев**

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение на Закона за наемите

Параграф единствен. Член 14, ал. III и следващите се изменят така:

„В случаите извън предвидените по предходната алинея заинтересуваното лице може в срока по ал. I да обжалва заповедта за настаняване пред комисия при съответния народен съвет в състав: председател — народен съдия и членове, съветник от местния народен съвет и по един представител на Отечествения фронт, профсъюзите и ДКМС. До произнасянето по жалбата изпълнението на решението се спира.

По всяка жалба се прави основна проверка от член на комисията или определено от нея длъжностно лице от народния съвет.

Решението на комисията не подлежи на обжалване.

В месечен срок от постановяване на решението на комисията окръжният прокурор при наличието на особено съществени нарушения на закона може да направи пред съответния окръжен съд предложението за преглед по реда на надзора на решението. При изготвяне на предложението може да се събират доказателства и да се прави проверка. Изпълнението на решението се спира с предложение за преглед.

Действията на окръжния прокурор по отказване и изготвяне на предложението не подлежат на обжалване пред главния прокурор.

Предложението се разглежда в закрито заседание, освен когато съдът намери за необходимо да го разгледа в открито заседание. Ако окръжният съд отмени решението на комисията, той решава делото сам, без да го връща за ново разглеждане.

Решението на окръжния съд не подлежи на преглед по реда на надзора по чл. 225 и на отмяна по чл. 231 от Гражданския процесуален кодекс.“

ПРЕХОДНА РАЗПОРЕДБА

Алинея VI и следващите на чл. 14 не се прилагат относно решенията на комисията, постановени преди влизане в сила на настоящия закон.)

Министърът на правосъдието д-р. Танчев ще прави ли доклад по законопроекта?

Министър Петър Танчев: Няма да правя доклад поради подробните мотиви.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Моля докладчикът на Законодателната комисия д-р. Съби Стефанов да изрази становището на комисията.

Докладчик Съби Стефанов: Другарки и другари народни представители! Законодателната комисия предлага на Народното събрание да приеме законопроекта така, както се предлага, без изменения.

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Няма написани оратори за изказване. Желаете ли някой народен представител да се изкаже или да направи предложение? — Няма желаещи.

Тогава ще преминем към гласуване на законопроекта за изменението на Закона за наемите. Моля докладчикът да чете законопроекта.

Докладчик Съби Стефанов: (Чете)

„ЗАКОН

за изменение на Закона за наемите“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Които от народните представители са съгласни със заглавието на законопроекта така, както бе прочетено, моля да гласуват. Мнозинство, приема се единодушно.

Докладчик Съби Стефанов:

„Параграф единствен. Член 14, ал. III и следващите се изменят така:

„В случаите извън предвидените по предходната алинея заинтересуваното лице може в срока по ал. I да обжалва заповедта за настаняване пред комисия при съответния народен съвет в състав: председател — народен съдия, и членове съветник от местния народен съвет и по един представител на Отечествения фронт, профсъюзите и ДКМС. До произнасянето по жалбата изпълнението на решението се спира.

По всяка жалба се прави основна проверка от член на комисията или определено от нея длъжностно лице от народния съвет.

Решението на комисията не подлежи на обжалване.

В месечен срок от постановяване на решението на комисията окръжният прокурор при наличието на особено съществени нарушения на закона може да направи пред съответния окръжен съд предложението за преглед по реда на надзора на решението. При изготвяне на предложението може да се събират доказателства и да се прави проверка. Изпълнението на решението се спира с предложение за преглед.

Действията на окръжния прокурор по отказване и изготвяне на предложението не подлежат на обжалване пред главния прокурор.

Предложението се разглежда в закрито заседание, освен когато съдът намери за необходимо да го разгледа в открито заседание. Ако окръжният съд отмени решението на комисията, той решава делото сам, без да го връща за ново разглеждане.

Решението на окръжния съд не подлежи на преглед по реда на надзора по чл. 225 и на отмяна по чл. 231 от Гражданския процесуален кодекс.“

ПРЕХОДНА РАЗПОРЕДБА

Алинея VI и следващите на чл. 14 не се прилагат относно решенията на комисията, постановени преди влизане в сила на настоящия закон.“

Председателствуващ д-р Пенчо Костурков: Моля другарите народни представители, които са съгласни с параграф единствен така, както се докладва от докладчика, да гласуват. Мнозинство, приема се единодушно.

Преминаваме към разглеждане на следващата точка седма от дневния ред:

Предложение на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и на Българския земеделски народен съюз за промени в състава на постоянни комисии.

Другарки и другари народни представители! Ще ви прочета предложението, което е постъпило в Бюрото на Народното събрание: *(Чете)*

„До председателя на Бюрото
на Народното събрание
Тук

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

от парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз за промени в състава на постоянни комисии

Другарки и другари народни представители! Членът на Законодателната комисия Тачо Даскалов почина. Налага се да бъде попълнен съставът на тази комисия.

Подпредседателят на Комисията по търговията Атанас Костов Хаджигеоргиев се намира на работа в чужбина, което не му позволява да участва дейно в работата на комисията. Това налага той да бъде освободен от тази длъжност и на негово място да бъде избран нов подпредседател на Комисията по търговията.

Във връзка с изложеното парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз предлагат Народното събрание да вземе следното

РЕШЕНИЕ

Избира Ради Найденов Драгнев за член на Законодателната комисия.

Освобождава Атанас Костов Хаджигеоргиев от длъжността подпредседател на Комисията по търговията и избира на негово място Никола Николов Матев.

Освобождава Никола Николов Матев като член на Комисията по строителството, благоустройството и плановото изграждане на населените места и избира на негово място Георги Георгиев Петров.

За парламентарната група на БКП: **Е. Стайков**

За парламентарната група на БЗНС: **Н. Георгиев**

Има ли народни представители, които желаят да се изкажат във връзка с това предложение на двете парламентарни групи? — Няма.

Ще пристъпим към гласуване на предложението. Народните представители, които приемат предложението на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и на Българския земеделски народен съюз за промени в състава на някои от постоянните комисии така, както бе докладвано, моля да гласуват. Предложението се приема еднотушно.

Преминаваме към следващата точка осма от дневния ред:

Доклад на Комисията по проверка на изборите във връзка с проведените частични избори за народни представители в 230. Софийски и 260. Дълбошки избирателни райони.

Ще докладва членът на комисията др. Георги Генов. Давам думата на докладчика.

Докладчик Георги Генов: Другарки и другари народни представители! На 20 септември т. г. в 230. Софийски избирателен район бе проведен частичен избор за народен представител, като на мястото на починалия Христо Калайджиев за народен представител бе избрана Тодорка Михайлова Белчева, а на 22 ноември т. г. в 260. Дълбошки избирателен район на мястото на починалия Тачо Даскалов бе избран Георги Павлов Георгиев.

Комисията по проверка на изборите на свое заседание разгледа представените от Централната избирателна комисия книжа във връзка с посочените два избора. От тях комисията се увери, че Президиумът на Народното събрание своевременно е издал указите за насрочване на изборите и че са били спазени сроковете, които законът предвижда за издигане на кандидатите и за тяхното регистриране. Към пред-

ставените от Централната изборителна комисия книжа няма приложени никакви писма или жалби за допуснати закононарушения при провеждането на изборите. Поради това и редовността и законосъобразността на проведените частични избори за народни представители в посочените изборителни райони не се поставят под никакво съмнение. Комисията прие, че изборите са проведени при най-точно съблюдаване изискванията на Конституцията и Закона за избиране Народно събрание, че те са напълно редовни и не съществуват поводи за касирането им.

Подробностите за резултатите от изборите са отразени в протоколите за гласуване. Така в 230. Софийски изборителен район от 18 851 изборители по списъците са участвували в гласуването 18 235. От тях за предложения от Отечественния фронт кандидат са гласували 18 218, което съставлява 99,90 %. В 260. Дълбошки изборителен район от общо 18 403 изборители са взели участие в гласуването 17 332. От тях за кандидата на Отечественния фронт са гласували 17 328. Това съставлява 99,91 %.

Комисията по проверка на изборите, като се основава на изложеното по-горе, предлага на Народното събрание на основание чл. 22 от Конституцията на Народна република България да вземе следното

РЕШЕНИЕ

Народното събрание намира, че състоялите се частични избори за народни представители на 20 септември 1964 г. в 230. Софийски изборителен район и на 22 ноември с.г. в 260. Дълбошки изборителен район са проведени в пълно съответствие с Конституцията на Народна република България и със Закона за избиране Народно събрание на Народна република България.

Народното събрание, като взе предвид, че не съществуват основания за касиране на проведените избори в посочените изборителни райони, признава за правилни пълномощията на избраните народни представители Тодорка Михайлова Белчева и Георги Павлов Георгиев.

Председателствуващ д-р Пенчо Костурков: Моля народните представители, които приемат доклада на Комисията по проверка на изборите така, както бе прочетен, да гласуват. Приема се единодушно.

Моля народната представителка Тодорка Михайлова Белчева да подпише клетвената декларация, а др. Георги Павлов, който служебно е възпрепятствуван да присъства, ще представи по-късно декларацията.

Преминаваме към следващата точка девета от дневния ред:

Отчет на парламентарната делегация на Народното събрание, посетила Кралство Афганистан.

От името на делегацията отчет ще направи ръководителят на делегацията, подпредседателят на Президиума на Народното събрание др. Николай Георгиев.

Давам думата на др. Николай Георгиев.

Николай Георгиев: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! По покана на председателя на парламента на Кралство Афганистан наша парламентарна делегация в състав от 5 души през времето от 26 юли до 3 август направи приятелско посещение на Кралство Афганистан. С това посещение ние върнахме визитата на афганистанската делегация, ръководена от председателя на парламента д-р Абдул Захир, посетила страната ни през есента на 1963 г.

През време на нашето посещение в Афганистан освен гр. Кабул ние посетихме историческото селище Исталиф, разположено в живописните склонове на планината Хиндикуш, някои курортни места, големия строеж на магистралния път, свързващ Кабул със Съветския съюз през планината Хиндикуш, строеж на водна електростанция Наглу на река Кабул и др.

Трябва да се подчертае, че нашата делегация беше много добре приета от афганистанската общественост. В действителност делегацията беше център на вниманието сред обществеността. И вестниците, и радиото със снимки и информации ежедневно нашироко отразяваха пребиваването ѝ. Освен председателя на парламента д-р Захир, който заедно с двамата подпредседатели непрестанно поддържаше контакт с делегацията и в различни форми се стремеше да даде израз на прекрасно към нас гостоприемство, нашата делегация добре беше приета и от членовете на правителството. Делегацията се срещна с министър-председателя д-р Мохамед Юсиф и с министрите на земеделието, просветата, планирането, финансите, обществените работи, промишлеността, здравеопазването, с ректора на университета и главнокомандувания трудовите войски. Другарят д-р Петър Коларов, член на делегацията, в качеството си на председател на Българския червен кръст посети престолонаследника на Афганистан принц Ахмед Шах в качеството му на почетен председател на Червения полумесец. Другарката Шерифе Османова направи посещение на ръководството на дружеството на афганистанските жени.

Нашата делегация участва и в едно от заседанията на парламента. Парламентът на Афганистан, както ни информираха, се състои от 452 народни представители. Той е постоянно действащ орган. Народните представители се избират за три години. Те могат и да се преизбират. Избирател може да бъде всеки гражданин на кралството, навършил 20 години, но да не е сменял най-малко една година местожителството си до момента на изборите. За народен представител може да бъде избран само мохамеданин, поданик на страната, и да е на възраст от 30—70 години. Той не може да бъде държавен чиновник. Жените, полицията и военните не се ползват с правата да бъдат избиратели или избираеми. *(Оживление)*

Парламентът заседава три пъти в седмицата в продължение на 6 месеца — от 22 април до 22 октомври *(оживление)*. През останалото време депутатите са в отпуски.

Направи ни впечатление, че своите изказвания депутатите не правят от трибуната, а от мястото, което заемат в банките, като за целта се използва микрофон.

Освен парламента съществува и събрание на знатните — Сенат от 60 души, назначавани от краля. Съгласно конституцията всички закони трябва да се приемат и от това събрание, след което се представят за утвърждаване от краля, който при спорове има последната решаваща дума. Съществуват още редица форми на управление — Съвет на старейшините — висш представителен орган, местни съвещателни събрания, градски управи и пр. От 1947 г. тяхното избиране се извършва с тайно гласуване.

По време на нашето пребиваване в Народното събрание се разискваше върху проект на нова конституция, която вече е приета. Със старата конституция се е забранявало да има политически партии и професионални организации *(оживление)*. Новата конституция предвижда многопартийна система. Заяви ни се, че ориентировката е да се създадат две партии — правителствена и опозиционна. С новата конституция в значителна степен се ограничава властта на краля.

Към това трябва да прибавим, че в страната няма единна съдебна система. До 1919 г. съдопроизводството е било в ръцете на мюсюлманското духовенство. Впоследствие държавата почва да контролира тази дейност, но и досега процесът за установяване пълен контрол не е завършен. Съществува шариатски съд със съдии с религиозно-правна подготовка, които разглеждат и решават делата според учението на мюсюлманската религия. Към него са всички углавни и граждански дела. Сред скитащото население се е създал неписан кодекс на честта, където спорните въпроси се разглеждат в съответствие с традициите и обичаите на племената, запазили се още от патриархално-родовия строй.

Почти във всички срещи разговаряхме върху възможностите за засилване сътрудничеството между нашите две страни. Сега линията на афганистанските ръководители е чрез разширяване сътрудничеството си с другите страни да засилят развитието на икономиката на своята страна. С България те искат да засилят стокообмена, да ги подпомогнем със специалисти, главно в областта на строителството и селското стопанство. Такива разговори освен по време на нашите посещения ние водихме и на официалните обеда и вечери, на които присъстваха повечето от министрите. Някои от министрите, включително и членове от кралското семейство, бяха вече запланирали посещение и в нашата страна, на които посещения да оформят още по-конкретно своите предложения за сътрудничество. Както е известно, някои от тези посещения вече се осъществиха. Ние имавме възможността да посрещнем като добри и желани гости на нашата страна Негово височество полковник Сардар Абдул Али — началник на генералния щаб на въоръжените сили от центъра, зет на краля, заедно със съпругата си принцеса Пилкис, и министъра на селското стопанство г-н Кеша Уард.

Навсякъде в срещите с министри и други ръководители на страната определено се подчерта задоволството от нашите специалисти, изпратени там като архитекти, строители, агрономи и други. В лицето на нашите специалисти афганистанските ръководители виждат освен компетентни по своята специалност лица, но и такива с искрено желание да им помогнат. Те се считат с възможностите на страната и в своите проекти за строителни обекти им представят реални kalkulации. С това нашите специалисти са помогнали на ръководителите на страната да видят разните строителни фирми от капиталистическите страни колко много печалби са извличали при провежданото от тях досега строителство (*оживление*).

Посещението на Благоевградския ансамбъл за народни песни през октомври 1963 г. в Афганистан е оставило хубави и трайни впечатления сред афганския народ.

Кралство Афганистан се намира в централната част на Азиатския континент с територия 650 хиляди кв. километра. Страната е с високи планини, някои от които достигат височина над 7 хиляди метра. Четири пети от територията е планинска. С изключение на северната ѝ част планините са обезлесени и от себе си представляват исполински пустеещи скалисти масиви.

Броят на населението в Афганистан възлиза на около 13 милиона души. Около 1 милион е концентрирано в градовете, а останалото — из малките селца, пръснати из долините и големите планински клисури. Към 2,5 милиона от това население води чергарски или получергарски живот. До края

на Първата световна война страната е била владение на колонизатори. Следите на грабителската политика на колонизализма и тук стоят още неизлечими. Макар и на едно по-ниско ниво в сравнение с нашата страна, Афганистан в своето развитие върви със сигурни стъпки към прогрес.

Всред планините, в борба със суровата природа, народът на Афганистан е изградил в себе си високи добродетели. Афганите са големи патриоти на своята родина, войнствени и смели хора. В строежа на водноелектрическата централа, която беше посетена от нашата делегация, при изключителни трудни условия работят над 5000 афгани. Главният инженер на този строеж — съветски специалист, с възхищение говори за тези работници. „Това са хора — каза той — много възприемчиви и изключително смели. Бързо овладяват работата си и успешно се справят с възложените им задачи.“

На път от планината Хиндикуш за Кабул постигнахме една сватба. Както сме свикнали да виждаме в мохамеданския свят и на тази сватба присъствуваха само мъже. Голяма част от мъжете, особено по-младите от тях, бяха въоръжени с винтовки и под звуците на зурлите и ударите на даулите изпълняваха характерен за тях войствен танц. Със силно подскочане те подхвърляха във въздуха винтовките, след това, хващайки с ръце, ги пълнеха с барут и фишеци и с яростен устрем в залп стреляха в земята. Залповите гърмежи следваха през всеки 5—6 минути (*оживление*). Писькът на зурлите, ударите на даулите и залповите гърмежи с винтовките създават впечатление от страни, че тези мъже настъпват в тържествена победоносна въоръжена битка (*оживление*). Този танц говори за високия войствен дух, който е играл решаваща роля в борбата на афганския народ срещу чуждите нашественици за национална независимост.

С голям интерес се вниквахме в изложените за продажба по магазините художествени потребителни стоки, произведения от афганските занаятчии. Тези произведения свидетелствуват за наличието на големи таланти, за сръчност, за високо художествено виждане. И в морала на хората, и в техните взаимоотношения ярко се откроява дълбока човешка мъдрост, изграждана с хилядолетия. Изобщо афганският народ съхранява в себе си и мъдрост, и големи творчески възможности.

Колонизаторите сериозно са се постарали да заглушат талантите и творческия устрем на този мъдър и смел народ с цел да препречат пътя на неговото развитие. Но макар и претенденти за носители на висока култура, тук техните пресмятания излязоха погрешни. Те не можаха да разберат, че огънят на прогреса, който гори в гърдите на народите, е вечен и че не се гаси туй, що не гасне. С този огън в гърдите афганският народ, вдъхновен от освободителните идеи на Вели-

ката октомврийска революция, ръководен от смели патриоти, се дигна на героична борба срещу колонизаторите и макар с много жертви, още през 1919 г. позорно ги изгони от пределите на своята родина. Колонизаторите с настръхнали коси векове ще помнят разплатата, с която въстаналият афгански народ се е справял с тях на своята земя. Победата над колонизаторите от афганските патриоти е крупен исторически факт и с международно значение. С тази победа Афганистан даде пример за борба и на други поробени от колониализма народи. Тук стана първото пропукване на ледовете на колониалната система и се разкри пътят към нейното окончателно сгромолясване.

Главното условие за разгръщане силите и талантите на афганския народ е вече налице. Афганистан е суверенна независима страна и сама става ковач на своята собствена съдба. По време на нашите срещи с ръководителите на държавата видяхме, че те мъжествено са се заели в работата за разгръщане силите на народа, за повдигане икономиката и културата на своята страна. Много мероприятия, които тласкат развитието на страната, са вече в ход, други се организирват, а трети сега се замислят. Умело са обхванати редица възлови проблеми. Грижите за образованието на народа в рамките на сегашните възможности на държавата само могат да се приветствуват. Докато в много напреднали страни в света безплатното образование още не е въведено, в Афганистан то е вече факт. До създаване на национални кадри, с оглед да се засилят темповете на строителството, тук нашироко се привличат специалисти и от други страни. От средно около 2000 специалисти от другите страни 1500 са от Съветския съюз. Този факт свидетелствува и за изградените взаимоотношения между Афганистан и Съветския съюз като съседни страни. Ползуването на чужди специалисти също е разумно мероприятие. По този път са вървели и други страни в началото на своето укрепване.

Изградената в Афганистан трудова армия и грижите за нейното укрепване е пример за други развиващи се страни. В самото нейно изграждане и укрепване са вложени много мъдрост и миролюбие. Преминалите до определена възраст през нейните редове младежи едновременно със своята подготовка за отбрана на родината свикват и към дисциплина. Тези, които са неграмотни, се сдобиват с възможност да се ограмотят, усвояват известна професия и успоредно с това отдават голяма част от своя труд в провеждане на редица строителни мероприятия, свързани с повдигане икономиката на страната и подобряване живота на населението.

Разговорите, които водихме с представителите на ръководната общественост, затвърдиха нашето убеждение, че кралското правителство в провеждането на своята външна

политика стои неотклонно на позициите за изграждане на взаимоотношения между страните с различни системи върху принципите за мирно съвместно съществуване. Това е един много положителен в международните отношения факт, тъй като засега за различните народи в света няма друг по-важен въпрос от въпроса за укрепване на международния мир. Афганистан с провеждането на своята външна политика на основата на споменатите принципи внася съществен принос за запазването и укрепването на мира. От тази гледна точка тази страна си спечели уважение от всички миролюбиви страни, в това число и от Народна република България.

Миролюбивата политика на Афганистан почувствувахме и в истинското дружелюбно отношение на афганския народ към нашата делегация и в нейно лице към нашия народ, в желанието отношенията между нашите страни да се развиват на все по-широка основа. Това отношение напълно отговаря на чувствата и разбиранията на нашия народ, на неговата преданност към делото на мира и дружбата между всички народи и страни в света. *(Ръкопляскания)*

Председателствуващ д-р Пенчо Костурков: Във връзка с отчета на парламентарната делегация, посетила Афганистан, постъпило е проекторешение от Комисията по външните работи.

Поканвам председателя на Комисията по външните работи акад. Сава Гановски да прочете проекторешението.

Акад. Сава Гановски: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Комисията по външните работи също изслуша кратката информация на делегацията и предлага на вашето внимание следното проекторешение: *(Чете)*

„РЕШЕНИЕ

по отчета на парламентарната делегация,
посетила Афганистан

Народното събрание, като изслуша отчета на Българската парламентарна делегация за посещението ѝ в Афганистан по покана на Афганистанския парламент, въз основа на чл. 93 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание

РЕШИ:

Приема със задоволство отчета на делегацията на Народното събрание на Народна република България за посещението ѝ в Афганистан, което счита за полезно за укрепване на връзките между двата приятелски миролюбиви наро-

да, и благодари на Афганистанския парламент за оказаното гостоприемство на делегацията.

Пожелава успехи на афганския народ в неговото стопанско и културно развитие и изказва увереност, че отношенията между българския и афганския народ ще се основават неизменно на дружба и сътрудничество за постигане мир в света.“

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има ли народни представители, които желаят да се изкажат по отчета на делегацията и проекторешението на Комисията по външните работи? — Няма.

Ще пристъпим към гласуване на предложеното проекторешение от Комисията по външните работи във връзка с посещението на нашата парламентарна делегация в Афганистан.

Които приемат проекторешението, така както беше докладвано от председателя на Комисията по външните работи, моля да гласуват. — Мнозинство, приема се.

С това изчерпахме последната точка от дневния ред.

Продължаваме разискванията по законопроектите за народностопанския план и бюджета за 1965 г.

Давам думата за изказване на народната представителка проф. Рада Балевска.

Проф. Рада Балевска: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Планът, който се предлага за 1965 г., е реален. Той безспорно ще бъде изпълнен. Но неговото обсъждане и приемане в Народното събрание е от огромно значение, тъй като това ще допринесе за по-нататъшното му изпълнение, за по-правилното придвижване на нашата страна напред в нейното всестранно развитие.

Собствено на сесиите на Народното събрание една от основните и най-важни задачи е ежегодното обсъждане на народностопанските планове и тяхното приемане. Всяка година с приемането на народностопанските планове се дава програма не само на правителството, но и на целия наш народ. Но предлаганият план за 1965 г. има особено голямо значение, тъй като 1965 г. е последната година от нашата четвърта поред, но първа петилетка от перспективния план за 20-годишното развитие на нашата страна.

Същевременно с този план ще се довърши основата, върху която ще се гради следващият план за петилетката 1966—1970 г. Ето защо още един път искам да обърна внимание, че ние, народните представители, с направения анализ и критични бележки по отношение на отделните сектори на този именно план ще допринесем и за неговото изпълнение

и за още по-правилната конкретизация на петилетния план, който навярно се работи и ще се доработи в 1965 г.

Въз основа на научните предвиждания и задълбочен анализ Осмият конгрес прие Директивите за 20-годишното развитие, с което се поставиха жалоните, поставиха се фаровете за осветяване на пътя, по който ще вървим в нашето развитие. Но с петгодишните планове, както и с годишните, вече се конкретизира самото строителство на този път и се пуска в експлоатация.

Аз ще се спра на някои въпроси, които се предлагат с плана за развитие на селското стопанство. Ясно е, че са поставени големи задачи, за изпълнението на които е необходимо и известно напрежение. Защото увеличението на продукцията от селскостопанското производство на около 8% показва, че и в този клон на нашето народно стопанство ще има не само напрежение, но и много добро, правилно развитие.

Необходимо е обаче да се кажат някои критически бележки във връзка с развитието по отношение плана за селското стопанство. Още повече, че трябва да се имат предвид особеностите на селскостопанското производство. И преди всичко трябва да се има предвид ползуваната земя, чиято площ не се увеличава и няма да се увеличава, тъй като ние сме мирна страна и територията, която има Народна република България, не може да се увеличава, а ще трябва да се използва правилно, за да се произвежда от същата територия все повече и повече продукция, защото народонаселението се увеличава и неговите нужди се повишават. Нещо повече, ако ние не умеем правилно да ползуваме земята и да я пазим, може да се получава и известно намаление на ползуваната площ, или по-конкретно казано, на обработваемата.

Аз си спомням между другото, че когато започнаха да се правят известни разчети за всеобщото развитие на нашата страна до 1980 г., по един прости сметки, макар и като анекдотични, се оказа, че ако със същия темп на развитие вървят индустриализацията, водното стопанство, културното строителство и т.н. и т.н., то след няколко десетилетия не, но след няколко столетия горе-долу ще изчезне обработваемата земя в България. Следователно не съвсем неоснователно ние трябва да сме загрижени за опазването на обработваемата земя и най-важното е да я накараме от година на година все повече и повече да ражда, т.е. да увеличим нейното плодородие.

В нашето селско стопанство, особено през по-първите години след Девети септември, станаха коренни изменения, т.е. извърши се истинска, макар и мирна революция за внедряване на социалистическите производствени отношения в него. Не ще и съмнение, че в това отношение ние имаме изключи-

телно големи успехи. Най-важното е, че сегашното състояние на нашето селско стопанство е вече такова, че можем да говорим наистина за социалистическо селско стопанство. Защото стана и революцията в съзнанието на селския стопанин. Нашите селски стопанства сега са едри социалистически предприятия, организационно са доста укрепнали, с голяма техническа база, не само измерена в тракторен парк, но и с други машини. Тук вече влезе в служба на производството и авиацията, химизацията и т.н. и т.н. И успехите са огромни. Къде по-рано нашето селско стопанство познаваше такива добиви от полевъдството, от трайните насаждения, овощарството, лозарството и т.н. и т.н.?

И все пак, другари, аз смятам, че има още какво и може да се желае. Има още съществени слабости, на които трябва да се обърне внимание, за да може да се ликвидират.

Така например в плана се предвижда увеличение на продукцията в областта на животновъдството общо с 4%, а при кравешкото мляко — с около с 2,1%, вълната — с 2,5%, яйцата — с 4,3%. Безспорно тези предвиждания са реални за изпълнение. Но ако погледнем икономиката на нашето животновъдство, ще видим, че ние не сме стигнали до онова ниво, което да ни дава право да се движим по-нататък с такова увеличение.

Увеличение от 2%, 2 процента и нещо е много, когато се стигне при животните до известен биологически предел, преодоляването на който е свързано вече с години, с много и много съществени мероприятия, с получаване на поколения от животните. Тук не стои така въпросът, защото не сме стигнали световното равнище и равнището на редица други страни, които не са най-развити по отношение на животновъдството. Биологическото равнище не сме стигнали, за да можем да се движим с такива малки темпове. И ако се движим с такива малки темпове, все още ще разтваряме ножицата между нарастващите нужди на населението от животинска продукция и производството на такава продукция. Тук предварително искам да кажа, че съм далеч от мисълта да направим съществени изменения в сега предлагания план, за да може, по моя израз, да намалим ножицата между потребностите и производството. Не. Планът и изпълнението на плана са обвързани от всички страни и ако ние бутнем само едната страна, т.е. ако увеличим плана за производството на животинската продукция, непременно ще повлечем други сектори, с които е обвързан и които няма да решим. Но аз искам само да обърна внимание, както вече казах, при изработването на следващите планове, за следващите петилетки, че ние ще трябва вече да поставим пръста в раната в областта на животновъдството. Трябва да излезем от това положение, за да не се получава именно такова

разтваряне на ножицата; защото не можем да вървим все по линията на увеличаване на цените на продуктите от животински произход, защото все пак търсенето е много повече, а производството е недостатъчно. Ето за какво става именно въпрос.

Иначе, повърхностно погледнато, успехите са големи. Ето например аз мога да дам следните данни: ако вземем най-големите успехи, които имаме след 9 септември, ако щете през последните години, това е в областта на развитието на овцевъдството. Другари, наред с интензификацията на нашето селско стопанство, което е в противовес като че ли на развитието на овцевъдството — както е в други страни, — ние, обратното, имаме едно развитие на овцевъдството и сравнително големи успехи. Да вземем някои показатели. Например на 1000 дка ползувана земя — обработваеми площи, ливади, пасища и пр. — ние се подреждаме по гъстота на овце на 1000 декара на около второ, трето място в света, като се подреждаме заедно с Уругвай, а ни изпреварва само Нова Зеландия. Това е по показателя гъстота на 1000 декара. Ако вземем показателя производство на вълна на 1000 декара, по него ние сме на трето място в света, защото Нова Зеландия има 1570 кг, Уругвай — 633 кг, а в България имаме към 483, 469 — различно през различните години, но през последните години — над 400 кг.

Така погледнато, това са наистина показатели, с които можем малко-много да се гордеем. Да вземем например нашите челин кооперативни и държавни земеделски стопанства. Аз не бих изброявала такива стопанства, но да вземем, примерно, стопанството в с. Веселиново, което само Нова Зеландия го надминава по добив на вълна на 1000 декара. То има към 900 и нещо килограма. Същевременно същото получава и близо по 5000 литра мляко на същите 1000 декара. А въобще в България произвеждаме на 1000 дка около 5000 и нещо килограма овче мляко.

От тези цифри излиза и ние много сме склонни да смятаме, че там всичко е благополучно. Така ли е обаче. Не е точно така.

Другари, ако при машините инженерите и техниците говорят за КПД — коефициент на полезно действие — ние при най-сложната, при най-капризната машина, която не можем да разглобим, бракуваме и веднага да построим друга само чрез научната мисъл, а са необходими поколения, десетки години, за да я изменим, ние не обръщаме внимание именно на коефициента на полезното действие при живия организъм, т.е. не обръщаме внимание на това, как той превръща в полезно действие това, което се разходва за него, за тази жива машина.

Какво е положението конкретно в овцевъдството?

В Нова Зеландия една глава овца дава средно 5,300 кг вълна, в Уругвай 3,700 кг, в Австралия — 4,600 кг и т.н., а у нас се планува изпълнение, вие знаете, 2,600 кг и сме изпълнили 2,406 кг.

Освен това на глава се пада още производство 28—38 литра мляко — това, което нямат другите страни. Тук трябва да се има предвид обаче, че тези страни нямат мляко от овцете, но ако се вземе белтъкът, който се произвежда във вид на овчо месо на глава, ние сигурно ще отстъпим с млякото, защото на глава ние произвеждаме по-малко овчо месо от другите страни, тъй като колим в много млада възраст агнетата. Затова на глава, за която, така да се каже, има разходи през годината, се пада малко овчо месо и в крайна сметка общото производство на белтък, разбира се, ще бъде по-малко.

Ако вземем кравите, там планът реално ще се изпълни, разбира се, с известно напрежение, но килограм жива маса при кравите не може да произведе даже около 4 литра, а понякога и далеч по-малко литри мляко. Този коефициент на полезно действие е свършено нисък.

Да не говорим за птиците, където определено трябва да кажем, че сме в икономическа катастрофа, бих казала. Най-изостаналите страни имат под 100 яйца годишно от носачка. Ние няма защо да се сравняваме с напредналите страни, които имат по 240 яйца на носачка; няма защо да се сравняваме и със страните, които имат по 150 яйца средно от носачка, но при такова ниско производство ние не можем да получим евтина продукция. Следователно бедата е не само, че продукцията е малко, но че тя е и скъпа. Друг е въпросът дали ние всичко отчитаме и дали правилно отчитаме разходите, дали винаги е правилна нашата сметка по себестойността. Това е свършено друг въпрос. Обаче ако вземем личните стопанства, даже и кооперативните стопанства, и направим, щото всичко да се осчетоводява в разходите, ще се види колко скъпа и колко малка е нашата животинска продукция.

Другари! Ние имаме вече наистина укрепнали стопанства, аз казах имаме техника, имаме химизация и пр. Коя е сега основната халка, която трябва да се хване и да се разработи и която, като се измъкне, ще повлече цялата сложна верига на селското стопанство и по-специално на животновъдството? Аз давам повече уклон на животновъдството, защото там увеличението е с 4%, а в другите сектори — с повече, тъй като средно се получава 8%.

В предлагания план по животновъдството сега положението за неговото изпълнение е благоприятно. При такава ниска продукция, при такъв нисък коефициент на действие

на нашите живи организми, на нашите живи машини, не може да се очакват много положителни резултати. И затова една от основните халки, която трябва да се издърпа, преди всичко това е науката в най-широкия смисъл на думата.

Всичко ли е благополучно там? Какво имам предвид? Имам предвид, че ние все още не сме впрегнали науката в областта на икономиката на селското стопанство и конкретно на животновъдството и още по-конкретно в областта на агротехниката и зоотехническия фон, които имаме в тези наши прекрасни вече кооперативни стопанства. Или иначе казано, това е слабото звено. Затова е необходимо въз основа на научно обосновани мероприятия да поставим отделните клонове на селскостопанското производство и особено на животновъдството в трудово-кооперативните земеделски стопанства и държавните земеделски стопанства на научни основи. Но аз казах в какъв аспект: не само с агротехника и зоотехника, а трябва да се почне преди всичко с икономиката на селскостопанските предприятия.

Разбира се, далеч съм от мисълта, че сега въобще нашето селскостопанско производство и животновъдство не са на научна основа, че въобще там няма наука. Нищо подобно, има. И все пак дадените примери в областта на животновъдството определено показват, че има изоставане. В какво се изразява това изоставане?

Първо, това изоставане се изразява в липсата на задълбочено анализиране на условията и специфичностите на производството в конкретните селскостопански предприятия и научното предвиждане на мероприятията за по-нататъшното развитие. Именно — научно обоснованото развитие на отделните клонове на нашето селскостопанско производство изостава. Става ли някой път мъчно, другари, когато след като толкова време е минало, когато селскостопанската и животновъдната наука и науката за икономика на селското стопанство отидоха толкова напред, а все още толкова много остават специалисти в кавички по отношение на селскостопанските мероприятия.

Второ, изоставане във внедряването на проверените от практиката научни постижения. И понеже ние не се заемаме за тези основни звена, склонни сме повече да се ходи в чужбина. Там се ходи за 10—15 дена, гледат се резултатите при най-различни условия, даже при различни социални условия, при различно икономическо развитие на дадените страни — капиталистически, напреднали и изостанали, и социалистически — и при различия в климата и в други фактори на икономиката. Отидем за 10—15 дена и повече сме склонни веднага механически да издадем нареждания и да ги внедряваме. Но конкретно съобразно нашата обстановка, съобразно специфичностите на толкова много фактори, които влияят върху про-

изводството под открито небе, да ги конкретизираме и внедрим у нас — защото ние се учим от тях и трябва да се учим — точно тук ние изоставаме.

Тези два въпроса, разбира се, са свързани. Кое пречи да се решат, от какво зависи преди всичко да се решат правилно? Преди всичко от кадрите, от висококвалифицираните специалисти. От кои кадри? Първо — от кадрите, които развиват науката, и, второ, които я внедряват непосредствено в производството.

А трябва да се отбележи, че за нашата малка страна кадри има. Ние не можем вече да се оплакваме, че нямаме кадри било в селскостопанското производство — става въпрос за висши кадри, за специалисти с висока квалификация — било в сектора на науката.

Тогава какво пречи да развият своята дейност съобразно сегашния етап на развитие на нашите социалистически селскостопански предприятия и изисквания? Именно какво пречи преди всичко на кадрите, които, както казах, вече не са малко?

Смятам, че имаме слабости, които трябва да се отстранят, за да се отстранят и пречките, първо, в подготовката на кадрите, преди всичко във висшите учебни заведения. Аз съм далеч от мисълта, че тук с решение на Народното събрание ще ликвидираме слабостите по този въпрос. Нищо подобно. Но същевременно тук е др. министър на просветата, тук има и други отговорни фактори и общо трябва в продължение поне на тази петилетка да се отстранят тези слабости. Безспорно, ще допускаме други слабости в своето развитие, ще има други слабости, но става въпрос да не се повтарят старите грешки.

За съжаление все още, както вчера се изказа и една другарка народен представител, в средните училища учебните планове постоянно се менят. Това с пълна сила важи и за висшите учебни заведения. Ние не сме пуснали нито един випуск — който е четиригодишен — с каквато програма е приет, със същата програма да е завършил. Аз говоря за селскостопанските висши учебни заведения, другите оставям настрана. И въпреки това все още доста ни тежи старият начин, старият багаж на обучението на кадрите — така както ни обучаваха преди 9 септември, даже много преди 9 септември, на моите години, а това беше твърде отдавна. Доста ни тежи този багаж, повтарям. Всичко ценно, всичко полезно от миналото ние ще вземем и ще трябва да запазим. Но има доста неща за изменение, защото тогава се готвеха за едни цели и задачи и дейности, а по-други изисквания имаме сега към кадрите, които ние готвим.

Друга слабост при подготовката на кадрите това е материално-техническата база. Аз имам предвид лабораториите,

аудиторните, апаратурите, машините и т.н. и т.н.

Другари! Тук съвсем не може да се каже, че само министерството, едно ведомство ще реши въпроса. И не защото комисните, които работиха по плана и пред които упорито устоявах, исках някакви средства по най-различни параграфи за нашата база, а те нищо не предвидиха, аз сега пледирам. Това, което аз исках, беше капка в морето, и то е, дето се казва, само за едно морално удовлетворение. Не става въпрос за това, а става въпрос, че в плана, за петилетката трябва да се реши този въпрос, въпроса за базата, но в най-широк аспект.

Аз няма да изброявам в какви курioзни случаи се изпада, когато професори и академици учат нашите младежи и тези младежи ще отиват в стопанствата, където трябва да се справят с много по-съвършена техника от тази техника, на която ние ги учим, защото не винаги ние можем да следим къде е отишла съвременната техника, за да отидем да я научим ние, професорите най-напред, и после пък да учим студентите книжно.

Друг въпрос, друга слабост по отношение обучението на кадрите с висше образование — още един път повтарям, става дума, че много са висшистите, които се учат. Нека по този въпрос правилно да бъде разбрана. Аз работя от 9 септември досега в едно и също научно висше учебно заведение и правилно сме провеждали и ще провеждаме и за в бъдеще политиката на партията и правителството. И трябва да кажа, че не е била погрешна политиката на партията и правителството и сега не е погрешна, защото етапът на нашето развитие, особено в областта на селското стопанство, е налагал да се готвят повече кадри с по-общ профил, с по-други изисквания към тях. И защото няхаме достатъчно кадри, заварени на 9 септември. Сега обаче етапът е вече по-друг.

Сега във връзка с правилното решаване на този въпрос трябва наново да се обърнем към някои произведения на Ленин. Особено ценни са в случая указанията, развити в труда му „Лучше меньше, да лучше“. Смятам, че по отношение на висшите кадри със селскостопанско образование трябва вече да важи това положение на Ленин „Лучше меньше, да лучше“. Не вече количеството, бройката, е важно за нашето селско стопанство, важно е качеството, важно е дали тези кадри, които отиват да работят в селското стопанство, имат такива данни, за да могат да бъдат те не само техници, а за да могат да виждат проблемите на дадения клон, в който ще работят, да видят перспективата въз основа на конкретния анализ, да приложат научните знания, които са получили, и да предвиждат напред развитието.

Ето за какво става въпрос, другари. И ясно е, че за да се подготвят такива кадри, които по-нататък да се изпъл-

зуват не само като изпълнители в производството, но и като негови ръководители, се иска база, иска се и суровина, както ние грубо се изразяваме. Това е така, защото нашето производство във ВУЗ също е многостранно. То не зависи само от този, който подготвя кадрите. То зависи от суровината, от концентрацията на полезното в тази суровина, която идва и която ние трябва да подготвим като висш кадър. Когато постъпват при нас хора, които не могат още да работят с десетичните дробни, а ние сме отишли толкова много напред в математиката, когато постъпват хора, които не винаги знаят химическата формула на обикновената готварска сол, съгласете се, че от тях тук не може да се подготвят такива кадри, които са вече нужни, макар и по-малко, определено по-малко вече на нашето селско стопанство. А и тук ние трябва да гоним, така да се каже, световното равнище.

Ние имаме още преди 9 септември поради бедността в селото, поради тази слаба икономика на нашето българско дребно на времето селско стопанство, имаме просто бягство от селското стопанство. И някой, за да се закачи на някаква службичка, за да се препитава, трябваше непременно да следва. Сега не е така положението. Сега не е нужно непременно всеки младеж, който ще завърши средното си образование, да стане висш квалифициран кадър. Нима ще бъде по-малка ползата и за него, и за обществото, и за производството, ако той е също квалифициран, но не непременно с висше образование, ако той е квалифициран производственник, изпълнител и т.н.?

И във връзка с подготовката на кадрите, и във връзка с базата, където се подготвят именно кадрите, аз смятам, че има известно разпиляване на средствата, непълното им оползотворяване. Да вземем такъв пример. Преди година ли беше, излезе постановление на Министерския съвет за откриване на трето висше учебно заведение в Русе. Аз трябва да кажа, че Министерският съвет постъпи много правилно, като не даде разрешение да се приемат студенти и сега в тези агрономически и зоотехнически факултети не се приемат студенти. Това е много правилно. Комисиите, които работят сега по петилетния план, тепърва още по-ясно ще видят, че това е много правилно. Независимо, че е излязло постановление, не е най-голяма беда това, че е излязъл някакъв документ, трябва да се види, че в случая има нещо несвършено и по-добре е да се спре осъществяването на този документ. Трябва да кажа, че одобрявам именно това положение, че там се спря приемането на студентите. Въпреки всичко известни, макар и малко средства се харчат, даже там има и ректори, има и други хора отишли, които нямат студенти и перспективата съвсем не е такава, че ще

има студенти, защото не са изградени другите две висши учебни заведения в София и Пловдив, за които аз ще се спра сега. И въпреки това там има разходи. Другарят министър на просветата знае, че макар и малко, там има професори, има и асистенти, и доценти било по анатомия на животните, било по зоология и т.н., а тези дисциплини заемат съвсем малка част, малък дял от обучението на студентите.

Ясно е, че тези средства са малки, но капка по капка вир става, трябва да се насочат по-правилно.

Ето какво е положението на Висшия селскостопански институт Г. Димитров в София — най-старото учебно заведение по селско стопанство, което съществува вече над 40 години.

Само след 9 септември 1944 г. в този институт по агрономия и зоотехника са подготвени и дипломирани 8400 висшисти, а това прави по един човек на 5000 декара обработваема земя. Аз няма да говоря за Пловдив, няма да говоря за старите кадри, няма да говоря за другите страни, където следват също наши студенти. Сега само в това учебно заведение се учат още 3874 висшисти.

Другари! Дали толкова много ще бъдат, не зная, сигурно постъпленията ще намалее, обаче и да се намали броят на студентите, това висше учебно заведение е вече голям учебен и научен център, защото в едно висше учебно заведение не може да се преподава, не може да се обучава, ако науката не се развива в него на най-високо равнище. Още повече, че този институт има и международно признание, и то не само преди 9 септември, а и след 9 септември. Там са завършили хора от 15 страни: и от Съветския съюз, и от Германската демократична република, от Полша, Чехословакия, Румъния, Албания, Китай, Корея, Сирия, Ирак и други страни, завършили са 97 студенти и сега се учат още 81 от най-различни страни. Те разнасят за България и за висшето учебно заведение всичко положително, каквото могат да видят и научат тук. В това висше учебно заведение има над 96 души завършили кандидати на селскостопанските науки. От чужбина има защитени дисертации, напр. от Германската демократична република защитиха дисертация трима души аспиранти, кандидати на селскостопанските науки.

Следователно доста страни в областта на селското стопанство ще съдят и говорят за България и чрез това, което те ще видят, и това, което те ще научат именно в този център на селскостопанското образование и на науката.

Разбира се, Централният комитет на партията и Министерският съвет правилно оцениха значението и ролята на това висше учебно заведение и му дадоха база в едно държавно земеделско стопанство в Горубляне с около 90 хил. дка земя.

Но, другари, това, разбира се, е само началото на ДЗС Горубляне. То още не е изградено за нуждите на този сло-

жен педагогически и научен процес. И затова аз смятам, че трябва да се има предвид в петилетния план още за предстоящата 1965 г. въпросът да се подработи. И това ще се наложи сигурно. И аз апелирам да излезе постановление на Министерския съвет за изграждане на Горубляне като учебноопитен център и така да се каже, комбинат, който ще стане в течение на не по-малко от 5—10 години — за кратък период няма да може да бъде изграден. Но неговото изграждане се налага и трябва да се обърне внимание главно поради това, че изграждането му засяга не само Министерството на народната просвета, а засяга Министерството на селскостопанското производство, Академията на селскостопанските науки, Столичния градски народен съвет и други ведомства, тъй като е свързано именно с много въпроси, а не само с едно обикновено изграждане. Свързано е и с преместване на апаратура, с построяване на сгради и т. н. и т. н.

Къде са още причините, че кадрите не могат да развиват, както казах, своята дейност?

Втората причина — това са честите, не винаги обмисляни реорганизации в изследователското дело. Аз няма да говоря подробно, за да икономисам вече време.

Другари! Ако се вземат реорганизациите, които станаха в последните години на опитното дело в областта на селското стопанство, ще се види, че немалко се извърши и немалко пари са изразходвани и се изразходват. А в същото време, ако вземем науката по животновъдството, ще се види, че тя е на същото ниво, както беше и преди тези реорганизации, преди академията и след академията. Или с други думи много малко се измени, даже може да се каже, че почти нищо не се измени. Какво се изменя от това, че някакво отношение има и Държавният комитет за наука и технически прогрес към селскостопанската наука? Изменило се е само това, че по-рано давахме отчет само на Министерството на народната просвета, а сега даваме чрез Академията на селскостопанските науки отчет и на Държавния комитет за наука и технически прогрес. И нищо повече не се е изменило в ръководството, в методическото ръководство, в координацията и насочване усилията на научните кадри за решаване на най-важните проблеми в областта на животновъдството.

Иначе не може да си обясним как проблемите на нашето птицевъдство не са почнати, как проблемите на редица други клонове от животновъдството не са бутнати, макар че всеки чопли по нещо, но откъснато, изолирано. Ето защо казвам и с такава загриженост говоря за тези въпроси.

Третата причина — това е неправилното разпределение на средствата и материалите за науката, а именно съоръженията и апаратурата за висшите учебни заведения, сред-

ствата за техническия персонал и т.н. Ако тръгнете по институти, които се занимават с научноизследователска работа, ще видите там, че оборудването е много по-добро, макар че кадрите са по-малко и по-млади, отколкото във висшите учебни заведения.

Ако вземете например техническия помощен персонал към научноизследователските институти и към висшите учебни заведения, ще видите, че картината е същата. В това отношение аз мога да ви дам един пример. Да вземем един от централните животновъдни институти — института към Академията на селскостопанските науки в София. Там на един научен работник се пада по 1,66 технически помощен персонал, като същевременно на научен работник се пада 0,17 защитили работи за кандидати на науките.

Какво е положението във висшите учебни заведения? Във висшите учебни заведения за същия профил, например в Зоотехническият факултет, на един научен работник се пада 0,5 технически персонал, а същевременно всеки научен работник във висшето учебно заведение има средно по 17 студенти да обучава, освен това имаме защиты за кандидат на науките средно 0,54 на един научен работник, докато в научноизследователските институти, както казах, са едва 0,17 защиты.

Бие виждате колко много, по-голяма и напрегната работа имат научните работници във висшите учебни заведения в сравнение с тези от научноизследователските институти към Академията на селскостопанските науки. Очевидно е, че в тези институти недостатъчно се използват кадрите, за което аз ще говоря по-късно.

Друга пречка в това отношение са различните изисквания към научните работници. Ако във висшите учебни заведения без педагогическа работа, изразена в лекции и в упражнения, не може да се открие шат и да се назначи някой научен работник по конкурс, то в другите институти — научноизследователските институти, такова изискване няма и научен сътрудник там може винаги да се назначи, стига да има шатна бройка, дадена от Държавния комитет за планиране, или да има съгласие от съответното ведомство. При нас това не е възможно да се направи, ако няма форма на педагогическа работа. Това обстоятелство ни принуждава да воюваме за педагогическа работа, т.е. да увеличаваме числото на лекциите и упражненията, или с други думи, да вървим по старите пътища. Ние, разбира се, сме намерили нови форми на педагогическа работа, но те не се взеха предвид при шатните таблици.

В научноизследователските институти към Академията на селскостопанските науки и във висшите учебни заведения

от същия профил конкурсите и назначенията стават по различни нормативни актове. Аз, другари, смятам, че в нашата планова и социалистическа страна не може да съществува различие в нормативните актове във висшите учебни заведения и научноизследователските институти. Въз основа на Закона за висшето образование изискванията за кворум, за болшинство и т.н. са едни и са различни от тези в правилника за академията. Затова на практика се получава, че във ВУЗ някой кандидат може да пропадне, защото не му достига един глас, докато оттатък, в научните институти, той ще бъде непременно избран, защото изискванията на правилника, на нормативния акт са такива.

Може би някои смятат, че този въпрос е дребен и не заслужава внимание, но аз искам да го подчертая за това, защото години наред все така се практикува. Необходимо е вече да се унифицират изискванията към кадрите в тези сектори.

Друга пречка — това е неправилното използване на кадрите с висша квалификация — и във висшите учебни заведения, и в научноизследователските институти.

В научноизследователските институти има много канцеларщина, много се пише от номер към номер, не се чувствава методическото ръководство и задълбочаването в науката. Във ВУЗ, разбира се, също има канцеларщина. Аз трябва да ви кажа, че в същото такова висше учебно заведение — в Зоотехническият факултет, в Съветския съюз работих 11 години и за това време през катедрата не минаха толкова писма, колкото сега минават през катедрата, която завеждам, само за една година. Все има на какво да се отговаря, макар че ние не сме такова учреждение за материално производство, а сме висше учебно заведение, където работата е по-специфична. Въпреки това и при нашето учебно заведение, и в научните институти могат да се посочат много примери за голямата канцеларщина.

Една от причините за неправилното използване на научните работници се състои и в това, че благодарение на условията, при които са поставени да работят, те се занимават с много техническа работа, която може да се свърши и от нискоквалифицирани сътрудници. Например, да кажем, във висшите учебни заведения техническата работа е много. Но аз не смятам, че в научноизследователските институти тя е по-малко и че трябва да се намали помощният персонал. Далеч съм от такава мисъл.

Димо Дичев: Кой трябва да ви уреди работите?

Проф. Рада Балева: Министерството на селскостопанското производство, Министерството на финансите. Държав-

ният комитет за планиране — но не ние. Това съвсем не е толкова прост въпрос.

Георги Апостолов: Ние ли трябва да вземем отношение по този въпрос?

Проф. Рада Балевска: Аз поставям този въпрос, защото сега предстои да се работи петгодишен план и съответните ведомства трябва да имат предвид тези въпроси. Ако тук сега не кажем слабостите, защо после да се говорят те по кюшетата и коридорите?

Димо Дичев: Там, при вас, трябва да си уреждате голяма част от тези изходящи и входящи номера! Вие как мислите — да дойдат от министерството да ви ги уредят, така ли?

Проф. Рада Балевска: Виждате ли, тук се преплитат много ведомства, др. Дичев.

Председателстваващ Екатерина Аврамова: Моля съкращавайте!

Проф. Рада Балевска: Аз съм към края. Най-сетне като че ли тук положението стана най-трагично с тези научни кадри във висшите учебни заведения и в научноизследователските институти. Не смятам обаче, че сме в благополучие и с използването на висшите кадри в производството, хората, които ще трябва да претворят науката в практиката. Ето и там не всичко е в ред.

Аз смятам, че трябва най-напред да се регламентира трудът на селскостопанските специалисти. Известно е на другарите, които присъствуват тук, че щатните места и изобщо местата в кооперативните стопанства, а понякога и в държавните земеделски стопанства се заемат от хора без оглед на квалификацията и дипломата. Следователно трудът на нашите селскостопански специалисти не е регламентиран и те не винаги се използват по предназначението си, не винаги заемат мястото, което им се полага като специалисти, тъй като в редица случаи щатните места се заемат от други хора, които съвсем не са от този профил. Такива примери има много и ние не веднъж сме ги посочвали. Това налага да се уреди и регламентира положението на специалистите със селскостопанска квалификация.

Другари! Може би бях малко остра в своето изказване, но съм далеч от мисълта да смятам, че внесените за обсъждане законопроекти за държавния народностопански план и държавния бюджет няма да се изпълнят и няма да се гласуват. Напротив, аз с ясно съзнание не само ще гласувам за

двата законопроекта, за да станат те закони, но и с всички сили ще съдействувам да бъдат изпълнени. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Екатерина Аврамова: Следва 15 минути почивка.

(*След почивката*)

Председателстващ Екатерина Аврамова: (*Звъни*) Заседанието продължава с разисквания по двата законопроекта.

Има думата за изказване народният представител др. Минчо Икономов.

Минчо Икономов: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Искам да изразя преди всичко мнението, че в настоящата сесия се създаде далеч по-благоприятна обстановка за разисквания по плана и бюджета. Считам, че тази линия е много правилна и искам да се възползувам от случая, за да взема отношение по някои въпроси на селското стопанство.

Другарката Рада Балеvsка нашироко говори за селскостопанските кадри и за причините, които довеждат в дадени случаи до недостатъчната им подготовка. Аз искам да застъпя тук свое становище по този въпрос, като свързва изказването на др. Балеvsка с положението в нашия край и обясня защо не е достатъчна подготовката на селскостопанските кадри.

В Нова Загора е създаден селскостопански техникум преди 5—6 години, обаче той се помещава на седем различни места. Курсистите, които го завършват, се оказват недостатъчно подготвени. Имайки предвид условията, при които те работят и се учат, засега не могат да се очакват други резултати.

Правилно др. Балеvsка постави въпроса, че трябва да се създадат условия, за да могат наистина нашите средни и висши специалисти да се подготвят като пълноценни специалисти на селското стопанство.

Както казах, условията за работа в нашия стопански техникум в Нова Загора са лоши. Вече трета година се поставя въпросът да се построи сграда за този техникум, която на първо време да създаде необходимите условия за обучение.

Обаче имам сведения, че построяването на сградата отпада и тази година от плана. Като се имат предвид наистина тежките условия за работа в техникума, а той създава средни кадри не само за Сливенски окръг, но и за Старозагорски и Ямболски окръг, очевидно е, че техникумът се намира в център, който има голям досег със съседните окръзи и поради това е правилно да му се създадат далеч по-добри условия за работа, за да може да създава отсега нататък по-добри

селскостопански кадри, още по-добре обучени специалисти.

Затова настояваме сградата за селскостопански техникум да бъде включена в плана за 1965 г., като се има предвид, че за първия етап на строителството ѝ ще са необходими 130 хил. лв., а през следващата година ще бъде довършен.

Аз считам, че това разрешение на въпроса ще помогне много за по-нататъшното правилно обучение на селскостопански кадри в този район на Южна България.

Искам да изразя мнението, че е правилна политиката да се планира селскостопанската продукция и специално животинската в зависимост от нашите фуражни възможности. Водената по-рано политика да се планират много животни и оттам много по-голяма продукция от тях беше коренно погрешна. Това се потвърди от живота и практиката. Стопанството в с. Кортен, в което аз работя от 1961 г., отбеляза намаляване на млеконадоя, като през 1962 г. слязохме на 1490 л. от фуражна крава. През тази година ние наново повишихме млеконадоя от крава на 1850 л. Това намаление бе резултат на обстоятелството, че ние създадохме в стопанството много бройки животни, крави, които гладуваха, и не можехме с тях да постигнем необходимата продукция за окръга. През тази година, макар че намалихме броя на кравите от 8000 на 7000, ние ще можем да добием в повече 4 млн. литра мляко.

Ето защо считам, че политиката да се върви към рационално използване на животните е правилна и тя трябва да се осъществява и по-нататък.

Нашите кооператори, нашите животновъди се радват на разпореждането на Министерския съвет за подобряване на фуражните култури и за това, че в нашата страна се вземат вече сериозни мерки за увеличаване и подобряване на фуражите и на техния състав, за да можем наистина да вървим занапред към едно ефективно животновъдство.

Искам за изрази и мнението, че наред с многото, което се направи в областта на селското стопанство с оглед на неговото механизмиране, все още липсват някои неща и поради това нашето селско стопанство куца по отношение внедряването на ефективна техника. Трябва да кажа, че вече на нас в селското стопанство не са ни нужни толкова трактори, плугове и т.н. На нас ни са необходими вече повече специални машини, които можем да използваме по-добре с оглед разширяване на работата ни при механизмиране на колкото е възможно повече процеси в селското стопанство. Затова всички планове и усилия на правителството трябва да се ориентират към доставянето на по-ефективна техника.

Другарки и другари народни представители! Аз напълно се солидаризирам с мненията на изказалите се другари в смисъл, че ние тази година приемаме един наистина реален план и бюджет на нашата държава. Това според мен прави чест

на нашето правителство, на партията и на целия български народ, които осъществяват такива реални планове, добре обвързани с бюджета на нашата държава.

В нашия окръг тази година ние преизпълнихме плана с 20 хил. т пшеница и ечемик, с над 10 хил. т грозде, което предадохме в повече на държавата, с 23 хил. т цвекло, с над 10 хил. т праскови. Изпълнихме и плана за млякото, месото и яйцата. Ще можем да осигурим на работоспособен кооператор повече от 100 лв. чист доход на месец. Общо прирастът на продукцията на селското стопанство в Сливенски окръг през тази година ще се увеличи с 10% спрямо изпълнението на плана от миналата година.

Сега имаме всички перспективи по плана за следващата година в нашия окръг да се осигурят още по-големи успехи и така да допринесем за правилното изпълнение на нашия общ народностопански план и на бюджета на Народна република България.

Аз подкрепям плана и ще гласувам за него. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Екатерина Аврамова: Има думата народният представител др. Иван Михайлов.

Иван Михайлов: Другарки и другари народни представители! В чест на 20-годишнината от 9 септември трудещите се от Хасковски окръг под ръководството на окръжния комитет на партията постигнаха забележителни успехи. Планът в промишлеността и селското стопанство е изпълнен и преизпълнен. Особено много ни радва изпълнението на плана в селското стопанство, тъй като климатичните условия не бяха особено добри. Получени са в повече от декар в сравнение с 1963 г. 38 кг пшеница, 68 кг ечемик, 90 кг царевича, 20 кг памук и 32 кг тютюн. Хасковски окръг не само изпълни даденото обещание пред Централния комитет на Българската комунистическа партия да произведе надпланово 1000 т тютюн, но получи близо 3000 т тютюн надпланово, а общо в сравнение с 1963 г. се очаква да се получат 4000 т тютюн повече.

Изпълнени са над 100% плановете и в зеленчукопроизводството, овощарството и лозарството. Общото изпълнение на плана в стойностно изражение се очаква да достигне 108—110%, което всъщност е общо с 15% повече в сравнение с 1963 г.

Искам да се спра обаче на два въпроса, които са ми поставени от моите избиратели. През последните години в Хасковски окръг са постигнати значителни успехи в увеличаване броя на селскостопанските машини и в увеличаване обема на извършените селскостопански работи. По-голямата част от машините са вече собственост на кооперативните стопан-

ства — около 70%, където използването на машините ежегодно се подобрява.

През 1963 г. в окръга са извършени различни видове работи, възлизали на 9 538 523 дка мека оран, в това число с машините на машинно-тракторните станции 3 848 561 дка мека оран. А тази година обемът на механизирания работи се очаква да нарасне над 10 400 хил. дка мека оран, от които машинно-тракторните станции ще извършат 3860 хил. дка мека оран — около 35% от общия обем. Окръжният комитет на Българската комунистическа партия и окръжният народен съвет полагат непрестанни грижи за увеличаване на механизацията в редица трудоемки процеси в растениевъдството и животновъдството. Така например, докато през 1960 г. с машини сме окопали 730 дка тютюн, то през последните две години сме обхванали 60 хил. дка тютюневи площи — близо 50% от площта. Подобри се значително механизираният прибиране на сламата, на зърното и други. Значителни успехи са постигнати и при механизирания процесите при другите култури.

Въпреки тези несъмнени успехи в окръга трудовото напрежение расте и в отделни периоди средствата на производство и работната сила не достигат за завършване на целия комплекс мероприятия. Нарастването на трудовото напрежение иде от силно интензивния характер на селското стопанство и от постоянния отлив на работна ръка към промишлеността и строителството. В отделни периоди, в отделни месеци недостигът в окръга е възлизал на 35—40 хил. човекодни. При това положение много видове дейности, необходими за правилното отглеждане на културите, не могат да се извършат срочно, с което се нанасят сериозни щети на народното стопанство.

Особено остро се чувствуват тези затруднения в районите на машинно-тракторните станции в окръга, които обхващат полубалканските и балкански райони на окръга. Машинно-тракторните станции Марица и Любимец обслужват трудово-кооперативните земеделски стопанства от Сакарския район, а машинно-тракторните станции Скобелево и Славяново — тези от Родопския район. Общо от 56 трудово-кооперативни земеделски стопанства 30 се обслужват от машинно-тракторните станции.

Известна част от тези стопанства са икономически слаби и получават помощ от държавата като безвъзмездни средства за капитални вложения около 270 хил. лв. Много често тези трудово-кооперативни земеделски стопанства закупуват селскостопански машини, тъй като тези от машинно-тракторните станции са недостатъчни. Поради липса на ремонтна база, технически кадри и квалифицирани трактористи тези машини не се експлоатират правилно и бързо се амортизират. При това положение не е икономически оправдано закупуването на

тези машини от трудово-кооперативните земеделски стопанства. Увеличението на селскостопанските машини би било по-правилно да се извършва чрез машинно-тракторните станции. Необходимо е да подчертаем, че при изкупуването на селскостопанската техника повечето и по-хубавите селскостопански машини и инвентар бяха закупени от по-богатите и с по-големи възможности кооперативни стопанства. И сега тези трудово-кооперативни земеделски стопанства, ползувайки собствени средства и кредит от държавата, закупват необходимите им машини и инвентар. Обслужването на слабите и в балканските райони трудово-кооперативни земеделски стопанства се влоши, тъй като снабдяването на машинно-тракторните станции с трактори и особено с прикачен инвентар се намали.

Ето какво показват данните: при средно за окръга 524 дка на 1 условен трактор към 15 к.с. на ТКЗС Браница се падат 760,8 дка, на Изворово 609 дка, на Студена 665 дка, на Марица 680 дка, на Караманци 610 дка, на Сираково 818 дка.

При средно 1821 дка зърнено-житни на един комбайн за окръга, на ТКЗС Сираково се падат 3457 дка, Сусам 4411 дка, Николово 3463 дка, Караманци 2700 дка, Татареве 2812 дка, Браница 2468 дка, Студена 2350 дка и др.

При средно за окръга на 1 трактор ДТ-54 за дълбока оран се падат по 2111 дка, то за ТКЗС Браница натоварването е 3085 дка, Силен 3429 дка, Николово 3346 дка, Студена 2820 и др.

При средно за окръга за 1961 г. 3,99 дка мека оран на 1 физически декар в ТКЗС Браница е 1,68, Студена 1,57, Николово 1,51, Караманци 1,23, Изворово 2,11 и др.

Картината за 1964 г. не е изменена съществено. При средно за окръга 5,48 дка мека оран на 1 физически декар за Браница е 1,83, Студена 2,27, Николово 2,34, Караманци 3,87, Сусам 2,17, Сираково 2,17, Татареве 2,14 и др.

За 1965 г. са отпуснати по-малко средства за машини на машинно-тракторните станции в сравнение с 1964 г., което е видно от следните данни:

МТС внос през 1964 г. — 250 хил. лв., през 1965 г. — 226 хил. лв.

Местно производство през 1964 г. — 113 хил. лв., през 1965 г. — 116 хил. лв.

Общо през 1964 г. — 363 хил. лв., през 1965 г. — 342 хил. лв.

За да се задоволят най-необходимите нужди от машини, които ще спомогнат за правилно обслужване от машинно-тракторните станции на икономически слабите трудово-кооперативни земеделски стопанства и биха им помогнали те да укрепят своята икономика и да не получават помощ от държавата, трябва да се увеличи сумата за вносите машини с още 402 563 лв. и за местно производство 40 530 лв.

Нашите искания са главно насочени за повече трактори Т-100, Беларус и Болгар, зърнокомбайни СК-4, царевични комбайни ККХ-3, сламопреси подбирачи, агрегати за стрижба на овце, а също така и други прикачни машини, като сеялки кв. гнездови, дискови плугове, брани, пръскачки за лозарските трактори, лозарски фрезмашини, ГАН-8 за внасяне амонячна вода и др.

Министерството на селскостопанското производство добре чувства нашите нужди, но със средствата, с които разполага, не е в състояние да ни помогне. Моля Народното събрание да увеличи средствата за машинно-тракторните станции, за да има възможност да се укрепи икономиката на полубалканските и балкански кооперативи.

Също така необходимо е да се отбележи, че за 1965 г. е предвидено да се намалят общо в машинно-тракторните станции от окръга 65 души в сравнение с 1964 г. главно от работниците, които и през 1964 г. бяха в недостиг. За да можем да спазим тези бройки, би трябвало да имаме по 1 работник на тракторите ДТ-54, Т-38 или пък да не планираме комбайнери, стригалници, да съкратим всички прикачвачи и да оставим трудово-кооперативните земеделски стопанства да обслужват прикачните машини.

Намалението на себестойността, което се предлага за машинно-тракторните станции на окръга, също така е трудно осъществимо. Нека да напомним, че машините на машинно-тракторните станции са най-старите машини, че работят в балкански и полубалкански райони, на наклонени маломерни участъци, трудово-кооперативните земеделски стопанства, които обслужват, са на 50 и повече километри. Нормите не се измениха след изкупуването на техниката от трудово-кооперативните земеделски стопанства и текучеството на кадрите е голямо. Вярно е, че някои от станциите реализират плановата себестойност, но тя е благодарение на мелиоративните машини, което е видно от факта, че от 3050 хил. дка мека оран 1535 хил. дка е от мелиоративните машини, които са само 41 бр. при 397 бр. общо за машинно-тракторните станции. И това намаление е за сметка на слабите трудово-кооперативни земеделски стопанства.

Искам да взема отношение и по въпроса за средните селскостопански кадри и техникуми.

В Хасковски окръг има открити 8 селскостопански училища по селища, както следва:

1. Селскостопански техникум в гр. Хасково.
2. Селскостопански техникум в гр. Харманли.
3. Техникум по механизация и електрификация на селското стопанство и МТУ в гр. Хасково.
4. Машинно-тракторно училище в гр. Свиленград.

5. Професионално училище по ремонт на селскостопански инвентар в гр. Марица.

6. Зимно практическо селскостопанско училище в с. Елена.

7. Практическо селскостопанско училище по тютюнопроизводство и тютюнотехника в с. Бисер.

8. Практическо селскостопанско училище по овощарство и зеленчукопроизводство в с. Райкова могила.

С изключение на Селскостопанския техникум в гр. Хасково и Техникума по механизация и електрификация на селското стопанство, също в Хасково, останалите са разкрити от преди 1—2 години.

Всички новооткрити училища са настанени в най-различни и многобройни постройки в населените места. Същите са съвсем непригодни за учебната и производствена дейност на училищата. Всички училища са на пансионатни начала и не може да се осъществи възпитателната работа сред учениците.

Освен това материалната база за обучение на учениците е крайно незадоволителна. Училищата в гр. Свиленград и Марица нямат помещения за производствена практика. За тази цел се използват навеси, които през зимата не могат да служат.

Нито едно от новооткритите училища не разполага с тежки верижни машини, на които трябва да се обучават учениците, тъй като същите трябва да излизат с трактористки книжки. Всички имат по 1—2 леки машини, които са крайно недостатъчни за обучение.

Министерството на просветата е открило доста училища, но е направило много малко за обзавеждането им с необходимите машини и изграждането на подходящи помещения.

Крайно необходимо е по лимитно строителство от бюджета на държавата да се предвидят и построят най-необходимите учебни и стопански постройки, общежития и столове.

Още през 1965 г. трябва да се построят учебни сгради в с. Бисер, с. Райкова могила и в гр. Марица и общежития в гр. Марица, Свиленград и Харманли.

Поради грешки в програмата и поради лоша материална база, за която стана дума, подготовката на средните кадри е незадоволителна. Те излизат от училищата с оскъдни теоретически и практически знания и не могат да си намерят подходяща работа в ТКЗС. От всичко 544 бригадири със средно специално образование са само 26 души, а за периода от 1952—1964 г. само от окръга са завършили 296 души, а общо в техникума — 1011.

За да се реши въпросът за настаняване на тези кадри в трудово-кооперативните земеделски стопанства, е необходимо да се подобри тяхната подготовка.

Решително трябва да се изменят програмите. Те трябва да бъдат по-целенасочени и научат курсистите на практически

познания по ръководство на селското стопанство. Ние трябва да подготвяме бригадири, завеждащи ферми, звеноводи, майстори-овощари и майстори-градинари. Едновременно с това те трябва да получават и солидни знания по новостите в селското стопанство и по новите индустриални методи в растениевъдството и животновъдството.

Подготовката не може да се подобри, ако не се реши въпросът с материалната база. В тази връзка искам да поставя въпроса за строителството на сградата на селскостопанския техникум в гр. Хасково.

За следващата година се залагат само 50 хил. лв. и е оставен за довършване през 1966 г. Сградата е покрита и съществуват условия да се завърши през 1965 г. Моля Народното събрание да увеличи сумата за сградата от 50 хил. лв. на 140 хил. лв.

Трябва да се отбележи, другари, че повечето от ония, които завършват селскостопанския техникум, имат основно образование, но въпреки това кооперативните земеделски стопанства не вземат на работа тези кадри, защото там, където досега са били изпратени на работа, те не оправдават надеждите на кооперативните стопанства, тъй като тяхната теоретична и практическа подготовка е съвършено недостатъчна.

Особено се налага завършването на сградата на селскостопанския техникум в Хасково, която започна да се строи от 1964 г., но още не е завършена. Сега тази сграда остава като преходна и трябва да се завърши през 1965 г. Но за 1965 г. са предвидени само 50 хил. лв., както казах, и се предвижда да бъде завършена през 1966 година.

Смятам, че това не е правилно и че трябва да се предвиди цялата сума — 140 000 лв., за да може към края на 1965 г. това училище да влезе в новата постройка.

Освен това сградите за общежитията на девическия и юношеския пансион се освобождават, за да се дадат за нуждите на хлебокомбината Родина и за нуждите на ДАП — Хасково. Ако ние не завършим този техникум, тогава и въпросът за тези пансиони няма да бъде разрешен.

Министър Ганчо Ганев: А защо ви вземат сградите на пансионите за други цели?

Иван Михайлов: Така решават там.

Министър Ганчо Ганев: Кой решава?

Иван Михайлов: Решава съветът и сградата не се дава на техникума, за да се използва за целта, за която е направена, а новата постройка се предвижда да се даде на тютюнева промишленост. За тази сграда се казва, че временно е била

дадена за нуждите на Министерството на народната просвета, а сега я дават на ДАП за други цели.

Искам да поставя и въпроса за изграждането на специалното училище за лекуване на деца, преболели от ревматизъм, към минералните бани в нашия окръг. За тая цел беше назначена комисия от специалисти, която изрази становището, че там са най-подходящите условия за изграждането на такова училище за деца, преболели от ревматизъм, а именно това училище да се изгради в района на Хасковските минерални бани.

Най-интересното, другари, е това — въпреки становището на Министерството на народното здраве да се построи там училището, то вече се запланува във Вършец.

Ние нямаме възражение това училище да се построи във Вършец, но молим Народното събрание да отпусне средства, за да се започне строителството на нови минерални бани в нашия окръг.

Другари! Научавам се, че вестникът на нашите селско-стопански кооператори Кооперативно село през 1965 г. няма да излиза всекидневно, а ще излиза три пъти в седмицата. Взето е вече такова решение, но аз смятам, че то е неправилно. Този вестник е единственият за селяните-кооператори, единствената трибуна за новостите и за челия опит в селското стопанство. Той е един ценен помощник и на партийните комитети, на управителните съвети на кооперативните стопанства, ценен помощник е и за всички бригадири и звеноводи при изпълнението на техните производствени планове. Затова ние смятаме, че вестник Кооперативно село ще продължи и през новата 1965 г. да бъде ежедневник и да помага на хората от нашите кооперативни стопанства да преизпълняват своите планове.

Мотивът бил, че трябва да се прави икономия на хартия, която се внасяла от чужбина. А аз мога да кажа, че от всеки окръг у нас може да се даде надпланова продукция, която ще бъде изнесена, и срещу тази надпланова продукция, изнесена в чужбина, ще може да се внесе хартия, за да може вестник Кооперативно село да излиза и занапред ежедневно.

Другарки и другари! Независимо от това, че по плана на нашия окръг за 1965 г. се предвиждат редица увеличения и особено що се отнася до памука, който от 10 хил. т става 13 хил. т, до тютюна, който в същия процент трябва да се намали, въпреки обещанията на другарите, аз смятам, че нашият народностопански план и бюджетът на нашата държава, които са ни представени да ги приемем, са реални и ще гласувам за тяхното приемане. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Екатерина Аврамова: Другарки и другари народни представители! Има записали се още 13

души. От името на Бюрото отправям един апел: моля другарите да бъдат по-кратки в своите изказвания.

Има думата народната представителка Кичка Славова.

Кичка Славова: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Пред нас е представен за обсъждане проектът на народностопанския план и държавния бюджет за 1965 г. Проектопланът и бюджетът за развитието на страната за 1965 г., както изтъкнаха и други народни представители, са разработени в съответствие със задачите, поставени от Директивите на Осмия конгрес на Българската комунистическа партия. Вzeti са под внимание и постиженията в развитието на народното стопанство през последните години. Предстоящата 1965 г. е последна от четвъртата петилетка.

Както отбеляза в своя доклад председателят на Държавния комитет за планиране др. Апостол Пашев, развитието на отраслите на материалното производство ще създаде условия през 1965 г. националният доход на страната да се увеличи с около 7,7%. Основният фактор за увеличаване на националния доход и през идущата година ще бъде растежът на производителността на труда. Разпределението на националния доход в проектоплана за 1965 г. се набелязва да се осъществи в такава пропорция, че да се осигурят възможности едновременно за по-нататъшно подобряване благосъстоянието на трудещите се и за правилно протичане на възпроизводствения процес. Затова се предвижда 75,4% от националния доход да се отдели за фонд Потребление и 24,6% за натрупване. В доклада много ясно се казва, че както през изминалите години, така и през 1965 г. по-нататъшната индустриализация на страната е една от основните задачи. Преобладаващата част от средствата за промишлеността е насочена за развитие на енергетиката, металургията, машиностроенето. С бързи темпове се развива и ще продължава да се развива и химическата промишленост. Предвижда се производството от химическата промишленост да нарасне с 13%.

Другарки и другари народни представители! Аз съм избрана за народна представителка в 34. Девненски район. Някога Девненската низина се е славела само с прочутите си вълшебни извори. Сега в нея туптят стоманените сърца на няколко завода. Строи се и ТЕЦ Девня, която през 1965 г. ще трябва да дава електроенергия на народното стопанство. През тази есен в навечерието на 20-годишнината от социалистическата революция в България бяха тържествено открити разширението на Циментовия завод, Захарен завод, Завод за пластмаси. Производството на химическите заводи Карл Маркс намира добър пазар както в страните на социалистическия лагер, така и на Запад, Близкия Изток и Латинска Америка.

Другарки и другари народни представители! Аз работя в химическите заводи Карл Маркс, по-специално в Содовия завод от неговия пуск. Нашият колектив години наред след разширението на завода не изпълняваше своите производствени задачи, което се дължеше на неправилно планиране. Планът за 1964 г. беше напрегнат, но реален. Неговото изпълнение и преизпълнение премина под знака на разгърнатото се социалистическо съревнование в чест на 20-годишнината от социалистическата революция в България. Нашият колектив водеше борба не само за изпълнение и преизпълнение на плана, но и за постигане на икономии от материали и суровини, водеше борба за висококачествена продукция. Тая година колективът с чест изпълни производствената програма. Годишният план за калцинирана сода е изпълнен с около 102%. Дадохме на народното стопанство в повече около 4 хил. т калцинирана сода, 400 т бикарбонат, 200 т солна киселина и 400 т хлор. Ръстът на среднодневното производство спрямо 1963 г. е 62 т. Този ръст постигнахме благодарение на разкриване на скритите резерви в производството и видоизменение на някои производствени мощности, имам предвид преминаване от въглищно на мазутно горене при содовите пещи. В своето изказване искам да се спра с няколко думи на планирането.

Както миналата, така и тази година Централният комитет на партията продължи срока на предприятията за изготвяне на проектоплана. В нарочно обръщение до предприятията се посочваше вниманието за включването на работническите колективи в изработването на напрегнати, но реални проектопланове, каква разяснителна работа да се проведе и т.н. Целеше се лозунгът „Планът да стане дело на работническите колективи, т.е. на тези, които ще го изпълняват“, да се изпълни най-после със съдържание. На практика обаче пак се върви по старите отъпкани пътища, даже и по-лошо. Ето ви фактите. Ръководството на нашите заводи и целият наш колектив се отнесе много сериозно към обръщението на Централния комитет на партията. След много разчети и обсъждания колективът на завода прие напрегнати, но реални показатели по плана за 1965 г. и така изработеният проектоплан с всичките му форми и обосновки и други представихме в Комитета по химия и металургия. Тук трябваше отново да се доказва и обосновава проектопланът. Комитетът счете, че трябва да се завиши производството на калцинирана сода от 221 хил.т, колкото предложихме, на 223 хил. т. След дълги разговори и убеждавания ръководството на завода се съгласи с това предложение. Бедата обаче не стигна дотук. Държавният комитет за планиране счете, че трябва да се коригира предложението първоначално за 228 хил. т, а в последствие на 225 хил. т, което количество сега е внесено за утвърждаване от Народното събрание. Добре че нямаше още две висшестоящи орга-

низации. Нашият колектив, включително и комунистите, са сериозно смутени от предложението на Държавния комитет за планиране. През 1964 г. се даде известна възможност за нормалното изпълнение на плана и веднага на идущата година се дава план, несъобразен с действителните възможности. Ние поставяме и така въпроса: да приемем, че действително за сметка на съкращаване ремонтите и неправилната експлоатация на оборудването ще изпълним такъв план, но няма това е полезно и оправдано за народното стопанство. Ние имаме опит от миналите години и знаем до какво води неправилното експлоатиране, т.е. претоварването и нередовното ремонтиране на оборудването. Нима е нужно на някого и най-вече на народното стопанство в края на годината да се коригират неизпълнени планове.

Нашият колектив е в тревога и по друго недоразумение, допуснато в нашия план. Ние пускаме в началото на идущата година Карбитната фабрика и нови цехове. А в сравнение с наличния сега персонал ни се дават повече само 48 души. Това е явно неправилно. На възражението на ръководството на завода от Комитета по химия и металургия се отговори, че при другите предприятия положението е същото. Аз не мога да взема отношение по това, какво е положението с плана по труда в другите предприятия на комитета, но ако е такова, каквото е в химическите заводи Карл Маркс, то трябва този въпрос да се огледа още веднъж и се реши правилно. Не бива да се допуска изкуствено да създаваме трудности на предприятията. От това народното стопанство нищо няма да спечели. С оглед на това необходимо е планирането в нашата страна все повече да се подобрява.

Другарки и другари народни представители! Държавният народностопански план и държавният бюджет за 1965 г., които сега разглеждаме в Народното събрание, представляват нова крачка по пътя на нашето стремително движение напред за по-високо икономическо и културно развитие на нашата Родина и затова аз ще гласувам за тяхното приемане и осъществяване на дело. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Екатерина Аврамова: Думата за изказване по законопроекта има народният представител и министър на вътрешната търговия др. Пеко Таков.

Министър Пеко Таков: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Проектът на държавния план за развитие на народното стопанство през 1965 г. е нова сериозна крачка на целия наш трудолюбив народ, която той ще направи през следващата година, за да увеличи своите богатства и възможности и да създаде по-благоприятни условия за по-добър живот, за да съдейства в семейството на

миролюбивите народи за заздравяване сигурността на световния мир, за умножаване добродетелите и достойнствата на нашето ново, социалистическо общество.

Най-важната характеристика на проекта, който обсъждаме, което потвърдиха и всички народни представители, които взеха думата, е неговата реалност, защото той е разработен на основата на очакваното изпълнение на плана за 1964 г. А от всички данни се вижда, че този план, текущият, ще бъде изпълнен и преизпълнен почти по всички показатели.

Нашата промишленост за 11 месеца в сравнение със същия период на миналата година даде повече от 11% прираст на продукцията. Селското стопанство в резултат на положените грижи от страна на държавата, усилията на кооператорите, а така също и на благоприятната дъждовна година ще даде един сериозен прираст от близо 9%.

За 11 месеца беше преизпълнен и планът по стокооборота по продажбата на стоки на населението. В сравнение със същия период на миналата година на населението бяха продадени в повече стоки за около 200 млн. лв. Налице са и всички възможности за успешно изпълнение на плана за продажбите общо и за годината.

Успехи има нашият народ и във всички останали отрасли на народното стопанство, на нашата култура. Всичко това е една солидна основа на проектоплана за 1965 г., за реалността на поставените задачи.

Постигнатите успехи през 1964 г. от всички отрасли на народното стопанство дадох възможност на нашата държава удовлетворително да реши през настоящата година въпроса за снабдяването на населението с почти всички хранителни стоки.

Известно е, че бързото и преимуществено развитие на нашата промишленост в нейния тежки сектор и големите средства, които се влагат в селското стопанство и в леката и хранителна промишленост, имат за задача да се създадат постоянно все по-благоприятни условия за производство на повече стоки, предназначени за нуждите на населението, за все по-пълно задоволяване на неговите потребности, за издигане на жизненото и духовното благополучие на народа. И тази народна политика на нашата партия с всяка измината година дава все по-добри и по-добри резултати.

Искам да дам само един пример, как са нараснали покупателните способности на един текстилен работник през 1963 г. в сравнение с 1939 г. Наблюденията показват, че той със своята месечна заплата тогава е могъл да купи 220 кг хляб, сега той може да купи 493 кг хляб, месо — 36 кг, сега 44 кг, фасул — 96 кг, сега 206 кг, олио — 62 л, сега 74 л, сирене — 42 кг, сега 46 кг, захар — 47 кг, сега 77 кг, ориз — 66 кг, сега 103 кг, костюми от камгарна мека вълна № 50, среден

ръст — 1 костюм, сега 2 костюма, обувки от кожа и гьон — 3,6, сега 4,9. От заплатата си той е отделял 14% за наеми, а сега отделя 2,7%, докато в други страни средно за наем се отделя от 20 до 38%.

Този ръст на покупателните способности важи и за останалите категории работници, може би в други съотношения, в известна степен и за останалите стоки, също така в различни проценти. Подобно е и положението на село. За това особено благоприятни резултати създадоха решенията на Априлския пленум на нашата партия. Тази народна политика създаде по-добри условия за живот на нашия народ и той започна да живее по-добре. Показателни в това отношение са измененията в потреблението на хранителни продукти, както се вижда от следните данни:

Ако вземем потреблението на едно средно семейство на работник, наблюдавано в 1939 г. и наблюдавано в 1963 г., ще видим следното: тогава семейството е употребявало 3,9 кг ориз годишно, сега употребява 4,8, картофи — 14 кг, сега 24, зеленчуци и зеленчукови консерви — 85, сега 96, плодове и плодови консерви — 46 кг, сега 75, мляко — 33 кг, сега 77, млечни продукти — 7 кг, сега 10, яйца — 52 бр., сега 88. Това е средно на лице, на член от семейство. Месо и месни продукти — 23 кг, сега 31, риба и рибни консерви — 2,2 кг, сега 2,7, мас и сланина — 1,2, сега 3,6, растителни масла — 8,6, сега 12,2, захар — 5,8 кг, сега 10,4, захарни и сладкарски изделия — 2 кг, сега 7,6 кг.

В селско семейство на член от домакинството средно за периода 1939—1963 г.: ориз — 2 кг, сега 4, тестени изделия — 0,200 кг, сега 1,300 кг, яйца — 54 бр. на глава, сега 103 бр., риба и рибни консерви — 0,300 кг, сега 2,200 кг, мас и сланина — 4,4 кг, сега 5,4, растителни масла — 4 кг, сега 10, захар — 1,6 кг, сега 8,5, захарни и сладкарски изделия — 3 кг, сега 6 кг.

Данните показват един непрекъснат възход на потребителните стоки, на техните количества както от работническите семейства и служещите в града, така и от нашите кооператори в селата. Показателен е по-големият ръст на висококалорични храни, което е още едно свидетелство за повишаване покупателните способности на нашия народ.

Ето защо още в средата на 1963 г. Централният комитет на партията и правителството взеха решителен курс за създаване на по-големи наличности и запаси от хранителни продукти за нуждите на населението. Този курс продължи и през настоящата 1964 г. и той даде възможност за едно непрекъснато увеличаване на наличностите от стоки както в магазините, така и в складовете на търговските предприятия и организации. Прекъсване в снабдяването на населението с основни хранителни стоки през настоящата 1964 г. можем да кажем, че не се допуска. И това е един от най-големите успехи,

до който се добра нашето стопанство и който успех създаде още по-голяма увереност и спокойствие у нашия народ.

В проектоплана за 1965 г. не само че се задържа нивото на снабдяването на населението с хранителни стоки, и то не само от основната група, а в цялата гама, което беше постигнато през настоящата година, но се отива дори напред. В проектоплана се предвижда ръстът на групата за хранителни стоки да възлезе на 6,1. След като отстраним факторите на прираста на населението, което ще вземе около 0,7% от прираста на хранителни стоки, и преминаването на една част от нашите кооператори в промишлеността, ние ще получим едно чисто увеличение на прираста на хранителните стоки по отношение на 1964 г. с приблизително 5%.

Без преувеличение можем да кажем, че както през настоящата, така и през следващата година населението ще се снабдява стабилно с основните стоки, предназначени за неговото изхранване — мляко, млечни масла, свинско месо, сирене, кашкавал, риба, рибни консерви, ориз, олио, фасул, захар и много други стоки.

Сериозни грижи се полагат за все по-пълното решаване на въпроса за снабдяване на населението с месо и месни произведения.

За да имаме, другари, обаче една ясна представа за нашия месен баланс, трябва да разгледаме въпроса по отношение и на рибата.

През последните 3—4 години ръстът за задоволяване нуждите на населението с риба бързо се увеличава. Това е един правилен курс и ние трябва да го поддържаме непрекъснато в следващия период. През 1962 г. ние сме продали на населението около 6800 т риба, в 1963 г. това количество расте на 12 500 т, за да достигне в 1964 г. 18 500 т, а според плана за 1965 г. на 23 000 т. Или съотношението на рибата, ако расте през 1963 г. по отношение на 1962 г., представлява в общия месен баланс само 5,6%, в 1963 г. 12,5%, а в 1964 г. се покачва на 15,5%. С плана за 1970 г. с новата материална база по океанския улов, приблизително при един баланс на месото от 2000 хил. т през 1970 г. в кланично тегло, за нуждите на населението в месо и месни произведения се предвижда и риба от 80 до 1000 т, или остава да стигнем в този дял с едно участие от 40%.

Няма нация, другари, понеже ние искаме тук да поясним и същевременно да отговорим на въпроса за перспективата на месния баланс, която да е решила въпроса за месния баланс без едно голямо участие на рибата. Нашата страна досега почти няма участие на рибата в месния баланс. Докато месо имаме на глава 30—31 кг, рибата е 3 кг на глава от населението.

Сега ние създаваме условия за океански риболов. От Съветския съюз нашата държава купи 20 океански риболовни кораба трауери. Вече ловим риба и до края на годината ще хванем около 3000 т океанска риба, която ние вече даваме на населението. В продължение на периода до 1970 г. ние ще стигнем между 80 и 1000 тона, или уловът на риба ще се увеличи 5—6 пъти. Това е един от начините да се реши благоприятно нашият месен баланс.

Какво е необходимо? Необходимо е — и ние се заехме с тази задача още през 1964 г. — с плана за 1965 г. да потърсим възможности заедно с Държавния комитет за планиране и другите органи и особено със завод Антон Иванов, който произвежда хладилните инсталации, да можем да съоръжим около 30 складови и районни бази за риба и да съоръжим мрежата както в селата, така и в градовете със съответни хладилни площи, за да можем да съхраняваме рибата, да разпространим нейната продажба в повече обекти, за да може да търгуваме. Сега лятно време ние не можем да продаваме често пъти не защото нямаме количество, а защото нямаме съдове.

И третият голям проблем, за да може да комплектуваме з това отношение баланса на месото с рибата, това е въпросът, че колкото повече се увеличава количеството на рибата, толкова повече трябва да е достъпна нейната цена, за да може да я купуват повече хора. Цената на рибата трябва рязко да се отличава от цената на месото. Това трябва да бъде най-евтината месна храна.

Димо Дичев: Зависи от рибата.

Пеко Таков: Риба като риба — сафрид, океанска скумрия, хубава риба, няма да я отхвърлиш.

Трябва да отбележим, че голяма роля за увеличаване на запасите в складовете и магазините на хранителната група изиграха и насърченията и поощренията, които се дадоха за развитието на личното стопанство на кооператорите. Произведоха се продукти, които останаха. Тук народният представител, председател на трудово-кооперативното земеделско стопанство в Езерово, съобщава, че личните стопанства в трудово-кооперативното земеделско стопанство в Езерово са дали само стокова продукция 30 т, а общо животновъдна продукция във валовия обем около 30%. Това е помогнало за положително изменение в нашите наличности и за стабилизиране на хранителната група. Не само че сега кооператорите не идват да търсят — те задоволяват своите нужди от месо, мляко и яйца, основните хранителни стоки, — но те дори предлагат в известна степен и стокова продукция.

Така например, другари, през 1963 г., когато личното стопанство правеше своите първи крачки, ние с 50 000 т сирене не можахме да задоволим нуждите на населението. Сега със същите количества сирене през 1964 г. на нас ни останаха около 5000 т сирене, което остана в запас в нашите резерви. Това се дължи изключително на по-големите резултати, дадени и в личните стопанства.

Курсът за насърчаване личното стопанство на кооператорите трябва безспорно да продължи и то е един добър резерв и коректив на нашия баланс на хранителните стоки както в града, така и в селото.

Така стои въпросът, другари, с хранителната група. Това беше един от най-сериозните проблеми, може би задача над задачите, една от първостепенните задачи на нашия Централен комитет и правителството в продължение на последните 2—3 години — да излезем от нестабилността на стоковите фондове от хранителната група, тъй като хранителната група е най-важната, най-неотложната група и тя при всички случаи трябва да бъде стабилна и да снабдява без прекъсване населението. Всяко прекъсване води до две беди. От една страна, ние не задоволяваме нуждите и създаваме недоволство, и, от друга страна — това прекъсване на хранителните стоки създава психоза у нашите потребители и те почват масово да се запасяват. И тогава количествата, които са предвидени, в никакъв случай не стигат. Настава действително обкръване на снабдяването.

Каква е характеристиката на нехранителната група стоки? До преди известно време — може би само една-две или две и половина години назад — нас ни липсваха повече групи, бяха неудовлетворително попълнени от нехранителни стоки. В продължение на последните две-три години решихме до известна степен задоволително цялата група на електрическите уреди с изключение на хладилниците. Тази година и с хладилниците ние правим сериозна крачка: от 22 хил. хладилници, колкото получихме за 1963 г., тази година получаваме 46 хил. — повече от двойно. Но, разбира се, нас ни трябва около 80 до 100 хил. хладилници годишно. Там, където има радиоапарат, трябва да има и телевизор, трябва да има и хладилник, трябва да има и пералня. На 9 септември ние имахме около 90 хил. радиоапарата, сега населението има 1350 хил. радиоапарата. Имаме само 100 хил. телевизора. През 1964 г. ние продадохме около 55—60 хил. телевизора. Тази година ни се доставят 80 хил. Ние смятаме, че можем да достигнем 100 хил. Очевидно броят на телевизорите трябва да се закрепим на около 100—120 хиляди в продължение на около десетина години, докато излезе цветната телевизия, за да почнем подмяната от а, б. Аз не искам да кажа, че сега трябва да се въздържате да

купуват нецветни телевизори, защото цветната телевизия е още в лабораторията, др. Марий Иванов може би знае по-добре.

Рада Тодорова: Сега има цветни стъкла, които може да се приспособят.

Министър Пеко Таков: Но това е малко ерзац, малко фалшиво.

Ние смятаме, че и с хладилниците в 1966 и 1967 г. ще попълним потреблението, тъй като нашият хладилник се оказва един от добрите и ефективни хладилници.

До известна степен решаваме благоприятно въпроса за целия вълнен текстил, групата на вълнения текстил и в метраж, и в конфекция, и в трикотаж.

Обувките също така решаваме във всички асортименти и видове, може да се каже, удовлетворително.

Другари, аз говоря тук за количествената страна на стоковите фондове. Ще се спра отделно и на тяхната качество-ност.

Обаче от тази група на нехранителните стоки имаме още, макар и отделни групи, които ние не можем да попълним съобразно нуждите на потреблението. За какво се касае?

Ако вземем памучната група, памучния текстил — тъкани, конфекция и трикотаж, дамско и мъжко облекло — цялата група, ще видим, че ние употребяваме около 200 млн. м в конфекция и в метраж памучни тъкани, около 40 млн. бройки трикотажни памучни изделия, долно и горно, и около 50 млн. чорапи — детски, мъжки и дамски. Това е балансът на държавата. Общо взето, ние можем да кажем, че тази продукция стига, особено що се касае до метража, който е 200 млн. Обаче вътре в асортиментите нас не ни достигат някои асортименти, а други ни остават. Белите тъкани, особено от рода на американите и тесните американи, достигат, обаче нас не ни достигат басмите, не ни достигат оксфордите, не ни достигат зефирите.

Искам да кажа къде е тук бедата. Бедата е в това, че тези тъкани са най-достъпните народни тъкани, най-търсените и всяко подменяване на един асортимент с друг възбужда недоволство и недоволство.

Басмата, българската памучна басма от 66 и 74 стотинчи — това е, другари, народната дреха за работничката, за кооператорката, за служителката и за празник, и за сватба, и за делник, и за всякъде. Една рокля струва 3—4 лева. И затова всяка гражданка — и работничката, и кооператорката, в гардероба си сега има 3, 4, 5 рокли. Да имат — хубаво. Най-евтината и достъпна дреха е това и затова този въпрос е и политически въпрос.

Оксфордът е преди всичко мъжка тъкан. И жените го носят, но жените повече носят басми и ако носят и оксфорд, за нас какво ще остане. Позволете за оксфорда и ние да претендираме. Това са не само работни ризи — работната горна риза и за работника, и за кооператора, и за служителя дори. Аз не говоря за такива служители като нас, които носят ризи а ла франга с мека яка. (*Оживление*) Това е отделен въпрос, те са по-рядко. Оксфордните ризи струват между 2,50 и 3,50 лева. Следователно масова дреха, с която ние трябва да попълним баланса.

Трябва да кажа, че с плана за 1965 г. въпросите за тези две стоки е повсеместен баланс. Затова през 1965 г. с помощта на Централния комитет на партията и правителството тяхното производство се подобрява. От 14 млн. м в общо 100 млн. метраж те се покачват на около 18—20 млн. — за басмите, а оксфордът от 1400 хил. се покачва на около 3 млн. м. Нужни са около 5 млн. м оксфорд и между 25 и 30 млн. м басми. Въобще тук имаме една сериозна крачка и затова продажбите, както виждате, в проектоплана за пръв път от 4—5 години насам е предвидено да се увеличат на памучни тъкани с 13%, т.е. от 87 млн. на 100 млн. м без конфекцията.

Аз искам да кажа две думи и за строителните материали. Още е голям повикът за строителни материали и в селата, и в градовете и те не достигат, особено за личните жилищни строителства. В селата през този период на нашата власт в продължение на 20 години се направиха повече от 700 хил. къщи, а всички селски къщи са 1400 хил. Ние можем да кажем, че около 67, 68% от домовете в селата са променени. И те са променени при положение, че не са ни артисвали дървени материали, цимент, керемиди. И все пак държавата е намирала възможности да отделя от своето голямо индустриално строителство и е предоставяла и на градовете, и особено на селата и с местни материали да решават своя жилищен проблем. Благодарение на тази правилна политика няма да се сбърка, ако се каже, че почти на всички чужденци най-силно впечатление им правят именно селските къщи. В много градове и в много държави имат хубави градски къщи, обаче нашите селски къщи са рядкост, даже и за най-напредналите европейски страни.

Ние няма да можем и през следващата година да получим толкова дървен материал, колкото ни е необходим, обаче ние ще получим на нивото на 1964 г. и аз бих казал, другари, че това е добре при този голям дефицит на дървени материали.

Циментът беше дефицитен строителен материал само до преди една година, но благодарение пускането в действие на нашите заводи, допълнителните пещи, разширението, благодарение на това, че се отделят големи средства за нашата

промишленост, чието производство от 220 хил. т на 9 септември нарасна на 3 млн. т. Циментът има най-бързи темпове на развитие след електрификацията. Ние получаваме достатъчно цимент, даже ни остава сега. Ние получавахме около 100 — 120 до 150 хил. т годишно, а сега получаваме 360 хил. т. Може да получим и по-големи количества.

Когато говорим тук, аз искам да се отклоня малко, другари, за група А и за група Б.

Ние, работниците, които сме натоварени да работим в търговията — ако не искаме да правим анализ и да се задълбочаваме, да мислим по-сериозно — можем винаги да твърдим, че нас ни трябва група Б. Обаче, другари, за да може група Б да даде стоки за народно потребление, необходимо е зад нейния гръб и в нейната основа винаги да стои в едно силно движение напред група А. Без това не може. Вземете цимента, вземете също така особено стоките за народно потребление. Тази група е непосредствен потомък, оторче, така да се каже, при която стоките направо излизат от групата. Така се решава въпросът с цимента, без да минава през група Б.

Вие знаете, че преди 2, 3, 4 години ние нямашме сода бикарбонат. Ние нямашме сода за сапун. Да не говорим за калцинираната сода, която е необходима за промишлеността. Сега имаме достатъчно сода бикарбонат, достатъчно сода за сапун. Ние даже и изнасяме. Това е също група А, която непосредствено изтича и се превръща в стока за народно потребление.

Така стои работата с много други стоки.

И ние като Народно събрание, като правителство и като Централен комитет никога не бива да се отклоняваме нито за момент и трябва да разясняваме на нашия народ много. Когато се касае за пропорциите, ние можем в нашия план, който е представен, да намерим много диспропорции, но основните начала са правилни. И не може да бъде другояче. Даже когато говорим за стоките за народно потребление, в плана съвсем внимателно се подхожда към този въпрос.

Аз искам в същия ред на мисли да се спра и на въпроса за циглите. Казват: добре, циглите се правят от пръст. Ако да речем радиоапаратите и телевизорите се правят с киноскопи, внесени от запад или сега от нашия лагер, или някои други части, които внасяме, например за хладилниците, циглите се правят от пръст. Защо ние нямаме цигли? Смята се, че на този въпрос е лесно да се отговори. Не е лесно. Когато едно време се правеха много малко къщи, темпът беше десет пъти по-нисък, когато в градовете и в селата и на промишлените предприятия строежите бяха по-малко, се покриваха десет пъти по-малко площи и циглите стигаха.

Стоян Попов: Но пръст имаме още.

Министър Пеко Таков: Сега циглите не стигат. Ъ, от пръст се правят, от българска натурална пръст — дерманска, буговска, червенобрежка, обаче и те не стигат.

Ние имаме машини, които правят цигли и тухли. Един работник, който работи в тухларната Мизия в Горна Оряховица, дава на година 60 хил. тухли. А сега има инсталации, които дават по-голяма производителност — един работник дава един милион тухли. Ние работим още с тези инсталации и казваме, че е скъпо, че нашите жилища струват скъпо, увеличават се цените на нашите апартаменти. Затова правителството реши и запланува вноса на една такава японска инсталация, на която 80 работници за годината дават 80 млн. тухли.

Стоян Попов: Тухлите си ги правим.

Министър Пеко Таков: Тази година останаха открити къщи, не можем да ги покрим.

Ние правим още една пакост, така да се каже — не ни достига площ. Този въпрос ще го решим именно и по този път. Само преди един месец Министерският съвет беше принуден да гласува и да се съгласи въпреки тежкото настроение, така да се каже, и чувства, които се създадоха в целия Министерски съвет, да се отпуснат 950 дка земя от пловдивските трудово-кооперативни земеделски стопанства, от горнооряховските и други трудово-кооперативни земеделски стопанства, върху които се отглеждат чудни овощни градини, и да я дадем за цигли. А почвата е наносна, един метър и след това излиза чакъл. Ще вземем този метър и отдолу ще излезе чакълът и ще запустее.

Следователно ние сме казали така: ще возим тухлите само на 100 км радиус.

Може би ще е по-добре, другари, когато вземем тези големи инсталации, да отидеме на места, където наносният слой е по-дебел, примерно в Михайловградско, Червен бряг и другаде, и да създадем заводи с голяма техника, за да икономисаме по 2—3 хил. декара чудесна наша българска земя.

Тук др. Рада Балевска каза, че след 300 години — аз така разбрах — или след 4—5 века ние ще останем без земя.

Обаждат се: По-късно.

Министър Пеко Таков: Ако е по-късно, да не мисли нашето Народно събрание — нека по-късно мислят други, но няма да е наша задача. Обаче във всеки случай ще останем

без земя, както останахме да речем без остра вълна. Аз искам да кажа на др. Балева, че тя е един от нашите чудесни дейатели и пионер в създаването на местно мериносово стадо. Но, другарко Балева, ние нямаме вече острото стадо, нямаме плевенската черноглава овца, нямаме каракачаните, нямаме остра вълна, нямаме одеяла, нямаме шаек. Изникнаха нови неща, които ние не сме предвидили. Какво да правим.

Стоян Попов: И сирене няма.

Министър Пеко Таков: Оказа се, че острата вълна на международния пазар сега струва толкова, колкото и мека-та. Точно превърнахме стадото, оправи се стадото и работата се обърка!

Един друг проблем изниква сега — белтъкът. Правилно в местното стадо въведохме мериноса. Обаче в Лесидрен трябва да имаме и остро стадо, другаде трябва да имаме и плевенската черноглава овца, трябва да възстановим и каракачаните.

Един народен представител: Условието сега са се изменили. Трудно се възстановяват каракачаните. И те радио искат.

Министър Пеко Таков: Да, и те искат радио. Има портативни радиоапарати. Ще си вземе радиоапарата и ще си ходи с овцете — ще му свири. Може, разбира се.

Но остра вълна очевидно при тези условия на нас ни трябва. Ние трябва да създадем условия, при които да се произвежда и остра вълна.

Проф. Рада Балева: Тя ще се произвежда, но дайте по-висока цена. За цените е въпрос.

Министър Пеко Таков: Аз ще дойда и до цените. Това е баланс, който трябва от всички страни да огледаме и да го държим здраво. Защото иначе създаваме неприятности. И не само неприятности, а и негодувание създаваме.

Когато говорим, другари, за въглицата — аз искам и по този въпрос да кажа, — съществуват два проблема: за количеството и за качеството. Вие ще кажете, че друг проблем въобще н няма. Но при въглицата такива са проблемите.

Само преди 2—3 години в нашите селски дворове имаше какалашки, имаше от кукуруза дъргове — биволите като го ядат, остават дъргове, гдето не може и бивол да ги изяде — и това отиваше на огнището; имаше и слънчогле-

дови стъбла, имаше и сламица малко, имаше и тор, който го лепяха лятно време по плетищата. Това бяха горивни материали. Сега няма нито тор, нито слама, нито дъргове, нито какалашки — всичко отиде в ямите и във фуражните цехове за храна на добитъка. И в топливния баланс на въглищата влязоха не само градовете, не само полските и подбалканските селища, а дори и балканските.

До 9 септември ние сме имали около 700—800 хил. т въглища за населението. Сега имаме 5 млн. т само за населението! А до 9 септември се произвеждаха всичко 2 млн. т въглища.

Какъв е проблемът? Тази година ние получихме 4250 хил. т въглища и затова сега на някои окръжни съвети, на някои окръзи не достигат и въобще положението го спасява само тоя отгоре, южният вятър. (Смях) Дано продължава още. Приказвахме тази сутрин с др. Кръстанов — той ме успокоява, че циклонът е благоприятен, че може и до Атанасовден да изкара. Ако така стане, ще решим въпроса. Но, другари, има зими и като тези в 1962 и 1963 г. За следващата година се решава в известна степен благоприятно положението с производството и се дават около 4750 хил. т въглища, т.е. около 400 хил. т повече от настоящата година или, с 8,5%. Това е хубаво. Ние искаме тук да кажем на др. Константин Попов, с когото правим всеки ден джентълменски споразумения и ги разваляме, графичите се нарушават. Той трябва да дава 14 500 т въглища всеки ден, а дава 9—10 хил. т. Не може да даде всичките.

Един народен представител: Има и друг въпрос.

Министър Пеко Таков: Аз няма да забравя, аз точно внимавам. Моля имайте доверие.

Въпросът с количеството, другари, ние до известна степен решаваме. Не се решава окончателно и, разбира се, тук правилно вземаме мерки. Работи се един баланс и за промишлеността, за да може в горивния баланс на населението да влязат и други отоплителни материали, преди всичко нефта, с нафтови печки, да влязат в големите градове тецовете, за да произвеждат електроенергия и да отопляват. Това са насоките. Защото в нашата Родина, другари, засега няма калорични въглища, нашите въглища са по-нискокалорични, транспортът гори висококалоричните.

Сега геолозите казват, че на 2 хил. м са се намерили пластове, около 10—12 м дебели, с калорични въглища, първи терциер, около 7—7,5 хил. калории. Може би на нашето поколение ще му се удаде да разработи тези въглища и тези богатства, но сега планът до 1970 г. едва ли ще може да реши тези въпроси.

Но, другари, какво показват едни данни? Ще топлим населението. Как? Най-ефективно, най-уютно, чисто и евтино. Данните показват, че ако трябва да затоплим една стая от 100 куб. м, за един час — ако обитателите ѝ са по-млади, може и до 12 градуса, но ако я стоплим по-добре, ще платим: ако отоплението е с електричество, 11,5 ст.; ако я топлим с нафтова печка, ще ни трябват 10 ст. при сегашната цена на нафтата 12 ст.

Рада Тодорова: Много скъпа е нафтата.

Министър Пеко Таков: Знам, че е скъпа. Ще стане евтина (*оживление*). Непременно ще стане евтина, когато в горивния баланс влязат 10—20—30 хиляди нафтови печки, непременно правителството ще намали цената на нафтата. Но сега ние имаме всичко 600 нафтови печки, които ги правят разни занаятчии и затова има вече 40 пожара и ние ги забранихме. Др. Марий Иванов трябваше да направи една дюза, за да направим печките. Тази година ще даде 7 хил., а догодина планът му е да даде 20 или 25 хил. Ние сме доволни, че ще ги получим следващата година. Тогава ще се намали цената на нафтата. А сега нафтови печки имат само отделни домакинства.

Но по-нататък — ако отоплим тази стая от 100 кубика с въглища, отоплението ще струва 3,8 ст. Говорим за отопление за един час. Отоплението с ТЕЦ ще струва 2 ст. Следователно топлоелектрическите централи са с голямо бъдеще. Вие знаете Москва. Москва в продължение на толкова години се е удвоила, утроила и учетворила и 95% от жилищния фонд, и общественият фонд, и учрежденията, и предприятията, всички са на ТЕЦ.

Един народен представител: Там използват и газ.

Министър Пеко Таков: Газът е за готвене и за други пужди. Аз говоря за отоплението.

Следователно много са тук проблемите, но понеже нашите въглища са част от тази обща проблема, аз искам да ви кажа: във всеки случай големи разговори станаха между нашето министерство и Комитета по енергетиката и горивата, другаря Попов и неговите сътрудници. Всички директори на мините знаят, поотделно Народното събрание призова двете комисии на заседание да изясняваме тоя въпрос в правителството и в Централния комитет. Другари, мисля, че ние не бива да чакаме решаването на тези проблеми за общия горивен баланс на страната, а ние ще трябва с въглищата да отделим въпроса за отоплението на населението, понеже нямаме други горивни материали. Дървата си оти-

доха. От 7 млн. кубика преди няколко години за следващата година даваме 1400 хил. кубика дърва. И като слушам тук др. Буюклиев от Елена как загрижено говори за горите, как да искаме повече, откъде да искаме? Очевидно дървата ще употребяваме само за подпалки.

Акад. Георги Караславов: За подпалки трябва да се намерят.

Министър Пеко Таков: За подпалките съм съгласен. Ще имаме др. Караславов. Но понеже въглищата са такива, трябва ни повече дърва. Аз бях в Червен бряг, отидохме със Семков. Казват: „Берекят версин, дадохте въглища по един тон, обаче дайте по 3 кубика дърва на семейство, за да можем да ги подпалваме!“ Очевидно няма да можем да направим това.

Но в какво е работата? Работата е в това да отделим тоя проблем за въглищата и да решаваме въпроса за снабдяването на населението отделно, без да смятаме ние общите мероприятия, общите насоки за общия баланс на нашите горива. Ние предлагаме на др. Константин Попов — той не взе думата пред Народното събрание, но аз смятам, че ще бъде съгласен с това — за следващата година да се запише в плана: една част от ситата на нашите камено-въглени мини, които сепарират въглища, да бъдат заменени от 16 мм на 20 мм, за да могат да пропускат всички въглища, да ги горим в централите, а не да ги возим в мазетата и да ангажираме 25 хил. вагона допълнително. *(Ръкопляскания)*

Но др. Попов ще ни каже, че ще се намали общият баланс, защото той го поддържа със ситните въглища. Добре, аз съм съгласен, че ще се намали общият баланс, че няма да се дадат 4800 хил. т, ще се дадат с 300 хил. т по-малко въглища, но ще се дадат едри, калорични въглища, които ще покрият тия 300 хил. т. И тази сметка е вярна. Но трябва кураж, за да се пристъпи към това. И ако догодина е топло времето, аз смятам др. Попов да не мисли, а да отиде направо към това. Това ние сме разисквали от години, но тоя въпрос не се решава. Трябва да се реши въпросът със ситата, като се мине от отвори 16 мм на отвори 20 мм на ситата.

Рада Тодорова: Съгласни са всички така да стане, за да не се возят в мазетата такива въглища, каквито се доставят сега.

Министър Пеко Таков: Втори въпрос. Нашите въглища са такива, обаче няма другаде в света, където на население-то да се дават несепарирани, необогатени въглища. Ние сме единствената страна, която дава необогатени въглища, и то при положение, че нашата страна няма калорични въглища.

Имаме централна обогатителна фабрика, наричана ЦОФ, в Перник, която открихме през 1952 г. — едно голямо мероприятие на нашата минна промишленост, която има капацитет за преработка на един млн. т въглища, а преработват 3 милиона тона. Даваме ги на железниците. Това е правилно. И всеки гражданин ще се съгласи да ги даваме на железниците, защото с несепарирани въглища железниците не могат да карат брашно за София, защото това са два влака за хляб, един влак за зеленчуци и т.н. Затова сепарираниите въглища отиват там, а за нас не остава никакъв капацитет в сепарацията. Това е втората голяма задача, която може да се реши през 1965/66 г. — едно разширение на сепарацията в Перник и форсиране построяването на сепарацията в Бобовдол.

Пернишките въглища си отиват. Казват, че сега има запаси още 150—200 млн. т или по-малко. А бобовдолското находище има между 350 и 400 млн. тона. Там стигнахме производство 2,5—3 млн. т. Там трябва една сепарация за 3 млн. т. Населението сега най-много протестира срещу бобовдолските въглища. Ние трябва да ги обогатим и да му ги даваме така.

Разбира се, по отношение на въглищата сме много често обект на Стършел. Не минава петък Стършел да не ни закачи за пляката, за черните камъни. Обаче ако тук има представител на Стършел, аз искам да кажа: По-кратко трябва, по-спокойно, когато се касае за въглищата, понеже този въпрос е въпрос за цялата наша икономика и ние трябва да обясняваме на гражданите за какво се касае.

Ще кажат някои: „Защо не сте хвърлили тези средства по-рано?“ Другари, много са въпросите, по които сме хвърлили средства, които не достигат още, за да ги решаваме. Вярно е, че е дошло времето за тази последователност при решаване на програмата минимум за въглищата. Ние имаме там две програми, предложени от нашето министерство: програма минимум — за ситата и сепарациите, която включва и трети въпрос — да се разшири вторият етап на брикетната фабрика в Марица-изток. Сега тя дава 600 хил. т. Другарят Попов от 4 години планува 650 хил. т, а ни дава по 250 хил. — другите не ги дава. Тази година са записани 550 хил., свидетел е Народното събрание, трябва да се дадат.

Акад. Георги Караславов: 580 хил. т.

Министър Пеко Таков: Вторият етап е 600 хил. т. Решава се да се построи. Но въпросът тук е до другите рудници. Най-напред приоритет има електроцентралата. Тя гълта хиляди тонове на ден. Тогава трябва да мислим за брикетната фабрика. И с това съм съгласен, бързо да се построи вто-

рият етап, машините са тук и в 1968—1970 г. да изградим следния етап, да стигне един млн. т. Тези брикети се приемат от населението. Тогава да сепарираме и бобовдолските, и пернишките въглища и по този начин да реализираме програмата минимум.

А програмата максимум за нашите горива ще решаваме с балансите и на другите горива: и петролът ще дойде на помощ, и газът ще дойде на помощ, за който с такава голяма воля Централният комитет и правителството хвърлят средства, за да разкрият недрата на нашата страна.

Другари, ние се докосваме до въпроса — тук другарите задават такъв въпрос и аз искам да го засегна — за цените.

Тук др. Конов, народен представител от младата генерация, говори защо е изменена яката на ризата и от 3,60 става на 3,70 лв. Аз искам да изложа този проблем — той е важен — какъв път трябва да следваме, къде са нашите слабости и каква политика следва нашата държава.

Ние вървим напред, асортиментите и видовете на стоките се увеличават и ще се увеличават. За културата на една страна се съди не само по количеството на водата и килограмите и тоновете сапуни, а за културата на един народ се съди и по това, по тези белези — и те са важни! — по асортиментите на стоките, по качеството на стоките. Качество без асортимент не може. Качеството и асортиментът са две страни на един и същ медал. Не можеш да изграждаш качество без асортимент и не можеш да имаш асортимент без качество. Асортиментите растат, колкото стоките фондове повече растат, нуждите растат, колкото повече се живее в мир. Да живееш в мир е хубаво, но е и трудно. Защото мирният човек иска, иска, иска, а във военно време той се примирява (*смях*). Не искам да кажа, че ние трябва да призовем онези години на войната — не! Но искам да кажа, че се създава интересно положение, много интересно. Много приятно и същевременно свързано и с неприятности е то. Мирният живот иска и правилно иска. Това е първата цел, която преследва нашата партия — да създаде повече богатства и да ги постави в разположение не на войната, не на фронтите, а да ги постави на разположение на нашите семейства. Друга цел нашата партия не преследва и по това се отличава, това е основният, коренният белег на нашата идеология, на нашата политика в отличие от политиките на всички епохи и на всички класи.

Асортимент. Но народът казва: „Всяка нова шарка — и нова десетарка.“ Става дума за старите пари. Ако е за новите — не дай боже.

Как стои въпросът? Понеже тук се приказва, аз искам откровенно да кажа за отделните асортименти. За да създаваме асортимент, трябва да създадем условия на това пред-

приятие, което създава асортимента, да може да варира. И аз искам да кажа, че някои асортименти могат да се окажат на равнището на старите асортименти; други асортименти могат да се окажат под равнището на старите асортименти; а трети могат да се окажат в известна степен над равнището на старите. Наша задача е промишлеността да види новото. Щом даваш нови стойности във финес, в съвременно качество, правилно е да има нова цена.

Но, другари, какво е нужно тук ние да спазваме, а не се спазва, за което хората критикуват? Две неща са нужни. Когато асортиментите, които отиват с по-висока цена, има опасност да нарушат индекса на средната цена, която трябва да пазим като зеницата на окото, което е основна политика на нашата партия, тогава ще трябва да приемем две неща: или ще трябва да намерим друга стока, сходна, близка до тези, които са отишли малко нагоре, и на тях да намалим цената, за да запазим индекса, и, второ, старите асортименти да стоят, да ги има. И да има и нови. Така постъпихме с обувките. Старите асортименти модели и обувки от 9 до 15 лева, и дамски, и мъжки, особено дамските, стоят за следващата година — от 1 милион и 500 000 бройки 1 милион си остават старите асортименти, а пуснахме диференцирани други асортименти, които са от 15 до 20 лв.; и тоя „кавалер“, за който говори др. Пеева, и други има, и остри, и тъпи и т. н. Пуснахме и други, с друг материал. Има и едните, и другите.

Обаче ако ние пуснем само втората партия, от 15 до 20 лв., и спрем първата, ние фактически ще увеличим цените. Защото принуждаваме потребителя да отиде от поевтината стока към по-скъпата, защото евтината я няма.

Или за басмите. Аз изясних въпроса за характера на басмите. Понеже басма от 66 стотинки не достига, ние пускаме щапелни по 75 стотинки. Щом е изкуствено влакното, качеството е друго. Затова хората предпочитат естествените, тъй като изкуственото, като го опереш, се различа. Аз говоря за чистото изкуствено, не говоря за хубавите пропорционирани смеси, които дават екстра тъкан. А такова ще е бъдещето. Така че, като се дава ново качество, то струва повече. А има семейства с такъв бюджет, че човекът не може да купи по-скъпа стока. На него му трябва, за да върже бюджета, обувка от 9 лв., другарко Пеева. Той не може да купува по 19 лева обувки.

Стоян Попов: Тя толкова и трае.

Министър Пеко Таков: Аз толкова разбирам, но англичанинът е казал: „Не съм толкова богат, за да купувам ев-

тина стока“. Ние не сме англичани, а сме българи и има една разлика. Следователно такава линия трябва да имаме.

Аз искам да кажа на другаря Марий Иванов, че ние сме се разправяли дълго време. За какво става въпрос. Имаше един народен котлон, който струваше 1,20 лв. Произвеждаха 500 хиляди, масово се произвеждаше и масово се купуваше. Вярно е, че той по-малко траеше, защото реотанът изгаряше и пр. Но какво, подменихте и произведохте друг. И ние ви предложихме да дадете котлони за 3, 5 и 8 лв. и да запазите стария котлон, а вие унищожихте малкия котлон и сега отидохме към големите котлони. Вярно е, че те са по-големи, повече траят, но има семейства, които могат да купят котлон за 1,20 лв. За тези семейства големите котлони са скъпи. И виждате ли, другари, какво се получава. Това е неправилно.

Акад. Георги Караславов: Защо няма реотани на пазара? А трябва нови котлони да купуваме?

Министър Пеко Таков: Ами да каже пък и другарят Марий Иванов, все аз няма за всички въпроси да отговарям (смях).

Аз искам да кажа, другарю Караславов, как точно стои работата. Другарят Марий Иванов може да ме поправи. Реотаните се получават и се дават на материално-техническото снабдяване за нови котлони и те имат сметка да произвеждат повече нови котлони, отколкото да ти сменят реотана.

Акад. Георги Караславов: А колко ламарина стои само защото няма реотан.

Министър Пеко Таков: В къщите има един милион котлони без реотан.

Акад. Георги Караславов: Аз говоря за печките.

Министър Пеко Таков: Това е така.

Значи резервни части трябва да се пускат повече.

И по същата история. Говорихме вече за народните одеяла, които струват по 16 лв. — одеялата от остра вълна, и за одеялата от мека вълна, които струват 28 лв. Шакът от остра вълна е 14,50 лв., а от мека вълна 18 лв.

Вярно е, че има и други качества, но трябва да има и едното, и другото на пазара, за да си купи човек от това, което той предпочита. Тогава ще бъде задоволен и потребителят. А потребителят, неговата воля, трябва да бъде винаги напред, а не у продавача, особено при социалистическата търговия.

Другари, имаме много трудности и по баланса, аз съм съгласен с това, особено в промишлеността. Ние в промишлеността искаме всичко да хвърляме на балансите. Не бива обаче там да се смята, че понеже това нямало, онова нямало, това недостигало, онова недостигало, всичко да се хвърля на балансите. Не е така. Много от въпросите за съотношението на стоките и асортиментите лежат във възможностите и на предприятията.

Защо трябваше да се произвежда и котлон от 1,20 лв.? Защо да не се спре, когато получава надценка 3,50 лв. — малкият котлон има малка себестойност, а един котлон от 8 лв. решава вече другояче въпроса, все едно че са произведени 6—7 котлона. А себестойността е друга. Всичко това ние го разбираме. Обаче трябва тук да направим заключение, че този въпрос е важен, че това е въпрос за средното ниво на цените. А въпросът за средното ниво на цените е въпрос над въпросите. Това е закон с такава сила, в каквато степен ние трябва да гарантираме стабилност, да речем, и на непрекъснатото снабдяване на населението с хранителни продукти. Средните цени! Никой няма право да изменя средните цени, средния индекс *(ръкопляскания)*. А ние сме органи, патоварени сме от държавата да следим за това.

Така стои въпросът и с плодовете и зеленчуците. Вярно е, че там ние повишихме изкупните цени, обаче нашите търговски организации използваха системата на калкулациите и безобразничат и вършат дяволщини. Това е също така много отрицателно явление, което лежи на нашето министерство и ние си вземаме много добра бележка.

Другари! Аз не искам много време да ви отнема, но искам да кажа две думи за качеството на стоките. Тук говориха и другари от производствените предприятия и някон от другарите засегнаха този въпрос. Този въпрос се разисква и по плана миналата година. Това лято той се разисква и в едно нарочно заседание, организирано от Централния комитет на партията, организирано в Универсиадата, нарочно постановление излезе, за да ни прикани да вземем изключителни, нарочни изключителни мерки за качеството.

Лошокачествените стоки, другари, са най-отявленият фактор за повишаване на цените. Ти можеш да държиш същата цена, обаче щом стоката е по-скъпа, не можеш да направиш нищо. Сега тук др. Цветан Терзиев от Кинематографията, който присъствува и ни фотографира нас, народните представители, ми каза, че в ТПК „9 септември“ дал обувките на детето си и подметките траели 3 дни. Или обувките се разлепват, или реотанът изгаря бързо, или пък на телевизора Опера една стълбица почва да не работи и т. н.

Другари! Нашето общество ще върви напред и ще изисква все по-сложни и сложни стоки, за да се зареждат на-

шите домове — и с радиоапарати, и с телевизори и пр. Ние организирахме един сервиз, но той е недостатъчен. Има един сервиз в Министерството на транспорта. Има един сервиз в самото промишлено предприятие, създаваме и в нашите търговски организации. Ние ще създаваме сервизи във всички големи народни магазини, във всички съвети. Ние ще създаваме сервизи. Сервизи ще има и в трудово-производителните кооперации, и в промкомбинатите. И нека да има. Не е правилно ние да отиваме към монопол на сервиза. Сервизът трябва да бъде в много ръце, да бъде достъпен, да се получава конкурентоспособност.

Но аз искам да кажа друго нещо, че качеството опира до рекламациите на стоките. Ние сме превърнали рекламациите в един кошмар за населението и по наша вина, по вина на търговските организации, и по вина на промишлените предприятия. „Не може — казва — да се върне телевизорът Опера на др. Илия Томов от гр. Перник“, въпреки че аз лично помолих и др. Халачев — директор на сервиза, и др. Маиров — директор на завода, да приемат обратно този апарат. „Не, казват — ние апарата няма да го вземем обратно в завода. Ние ще го поправим. Може три години да го поправяме, но ще го поправим.“

Телевизорът Опера е чудесен апарат. Той се приема от населението. Неправилно е, др. Марий Иванов, да спиране производството на телевизора Опера. Трябва да дадем 20 хил. бройки телевизор Опера за 1965 г., за да се разнообрази асортиментът покрай телевизорите Кристал и Рила, защото точно като се наложи една марка, ние я спираме. Не бива да я сменяваме.

Аз смятам, че нашите предприятия трябва да вземат такъв курс, че онези екземпляри от стоките, които имат дефект, отделни експонати, на които се виждат дефектите — правим го и не можем да го направим, те са отделни случаи, но има такива — самото предприятие да ги взема. Да вземе този апарат или тази вещ, да се върне и да я подмени с нова. Тогава бихме спечелили повече. По-голямо ще бъде и реномето, и името и марката ще спечели. И няма да дразним гражданите. Не зная защо е така и откъде е това неправилно отношение да не се приемат на никаква цена обратно такива стоки. „Ще се научат и ще започнат да ги връщат!“ Аз мисля, че това не е хубаво, не е правилно. Никой няма да върне хубав апарат, а и никой няма да го приеме обратно, щом като апаратът е хубав.

Гледайте, другари, за такива скрупули, за една такава представа, която кой знае откъде сме я взели, за една такава далечна боязън ние не решаваме въпроса за ремонтите, които са непосредствено свързани както с количеството, така и с качеството на стоките, въпроса, който е свързан с всички

тези фактори, които действуват за едно правилно и разумно обслужване в снабдяването на населението.

Аз смятам, че трябва да решим въпроса с производствените предприятия, така че те да бъдат задължени да приемат обратно стоката, която не е по стандарт, където и да се намери тя — и в магазина, и в склада, и в транспорта, такава стока да се връща на това предприятие, което я е произвело.

Председател на МС Тодор Живков: Другарю Таков, може ли един въпрос да задам? Кой отговаря за качеството на стоките, които се продават на населението? — Министерството на вътрешната търговия. Има ли постановление на Министерския съвет, че вие трябва да се заемете и отговаряте за качеството на стоките, които се продават на населението? Защо не спазвате постановлението на Министерския съвет?

Министър Пеко Таков: Ще отговоря, другарю Живков. Ако може само с усилията на Министерството на вътрешната търговия и с неговите органи да решим големия проблем за качеството, аз съм съгласен да действам без уговорки и да спираме всички онези стоки, които не отговарят на българските държавни стандарти. И спираме, другарю Живков. През 1963 г. ние сме спрели 300 предприятия, сега сме спрели 1000 цеха и предприятия. Ние сме спрели стоки за 400 хил. лв., а сега сме спрели за 10 млн. лв. неизкупени стоки.

Но, другари, ние трябва да продаваме нещо в магазините. Обаче без производството въпросът не може да се реши. Въпросите не се решават само с административни мерки. Ние действуваме. Цялата наша инспекция действува, другарю Живков. Вие знаете, създаде се нова инспекция при Държавния комитет по енергетиката и горивата при другаря Попов и тя действува. Искам да кажа, че през лятото заедно с нас и с нашата инспекция ние организирахме в мина Перник спиране на цяла композиция от въглища да не отиват за населението, защото са лошокачествени. Ние спряхме 50 композиции, спряхме 20 композиции, 50 вагона. Сега съжаляваме, че сме ги спрели. А ние водим борба за качеството, но ние водим тази борба от 1 април до 1 октомври. След 1 октомври не смеем.

Един народен представител: Защо?

Министър Пеко Таков: Защото хората казват, дайте въглища, черни да са, но въглища да са. Как ще водим борба? — Ние не можем да водим борба тогава.

Григор Илиев: А защо давате развалени консерви на столовете? Къде е там вашият контрол?

Министър Пеко Таков: И другарят Атанас Димитров, и той има дял в тази работа, нямам само аз дял (*смях*). Той произвежда 400 хил. т плодове и зеленчуци в консерви, а на нас ни дава 80 хил. т. Той знае, другарят Атанас Димитров. Аз не искам да кажа това, аз искам да кажа, др. Илиев, че нашата консервна промишленост има големи успехи. От 50 хил. т на 9 септември ние стигнахме сега 400 хил. т. Големи успехи и в качеството, и в асортимента. Обаче другари, ние имаме и влошаване на качеството, имаме и голям бомбаж. Ние се преследваме сега с хранителната промишленост къде да остане бомбажът в гарантирания срок. Дали в тяхното предприятие, или в нашия склад. И се дебнем един друг, защото бомбажът е над 3 или 2 процента от допустимия. А останалото кой ще го плаща? — Ще го плаща магазинерът. А той, като го плати, започва да краде, за да възстанови тези суми, за да компенсира.

Григор Илиев: Вие нахранете столовете, пък вече за домакинствата...

Министър Пеко Таков: Сега ти дай отделни случаи, къде сме дали такива продукти на столовете.

Григор Илиев: На много места.

Министър Пеко Таков: Не може да се приказва така — на много места, защото ние даваме консерви на целия наш народ и целият наш народ употребява консерви.

Григор Илиев: В габровските предприятия това е често явление.

Министър Пеко Таков: Добре, аз ще си взема бележка и на габровските предприятия няма да се дават консерви.

Аз искам да кажа, че борбата за качеството, която се поде от Централния комитет на партията и нашето правителство тази година, е борба, в която всички трябва да участвуваме — всички производствени колективи, всички търговски колективи. И дайте да не спираме тогава, когато суровината е превърната в негодни обувки и негодни дрехи, а да мислим тогава, когато тя се превръща в обувки и в дрехи. И трябва да се засили вътрешният контрол. Има голям проблем за контрола, за вътрешнозаводския контрол при кого да бъде, дали да бъде отделно или на самото предприятие. Този въпрос се дискутира 10 години у нас и ние крачка напред не сме направили. Стои си контролът там.

Вярно е, че ако дойде в други ведомства, създават се други пречки. Обаче, другари, този въпрос трябва да се разрешава.

И министерството има една инспекция от 20 души, която, разбира се, не може да огрее навсякъде. Вчера тук др. Чибуков, началник на Управление строителни материали, за циментовата промишленост говори така: „Четири контроли имаме, махнете тези контроли. Ние сме най-важният контрол, ние ще контролираме.“ Добре, отлично. Ако е така, др. Чибуков, ние да пренесем Вашия опит в останалите предприятия, да се контролира така.

Акад. Георги Караславов: Трябва да има отговорност за тези, които дават лоши стоки. Има и постановление за тази работа, но не се спазва.

Мишо Мишев: Трябва да има и икономически контрол, а не само административен контрол. Удари го по джоба и тогава той ще почувствува.

Министър Пеко Таков: Да, правилно. Смятам, че др. Чибуков точно това е искал да каже. Трябва да се види как да се организират колективите при новата система. Другарят Тодор Живков най-добре знае, той не един път се е позовавал на този въпрос, когато излагаше основните тези на новия начин на планиране, които заложихме и в търговията, и в промишлеността като опит — самият колектив да носи бедите, последствията от лошото качество при заплащането на труда. Ако той е дал добро качество, ще получи добро заплащане, а ако е дал лошо качество, ще получи лошо заплащане. А сега какво? — Дал и добро, и лошо качество, той получава еднакво.

Мишо Мишев: И премия отгоре получава.

Министър Пеко Таков: Да, и премия. И ние се изправяме пред трудности. Аз не искам да отхвърля вината на министерството, обаче искам да кажа, че ние мислим за всички тези лоши последствия за нашия стопански живот.

Такива са въпросите, по които аз исках да изкажа тук моето мнение като народен представител и като работник в Министерството на вътрешната търговия.

Другари, смятам, че с общите усилия на промишлените предприятия и на търговските предприятия ние трябва да спазваме строго разпорежданията на нашето правителство и на Централния комитет на партията и ние ще можем в следващите години да дадем и повече стоки, и все по-малко и по-малко да остават онези стоки, които на нас не ни достигат и прекъсват редовното снабдяване на населението, да изпълняваме нашите задължения главно към населението, като го обслужваме по-акуратно, с по-голяма находчивост и

внимание и най-важното с повече и по-качествени стоки.
(Ръкопляскания)

Председателстващ д-р Пенчо Костурков: Има думата народният представител инж. Добри Пеневски.

Инж. Добри Пеневски: Другарки и другари народни представители! Аз искам да поставя някои въпроси, свързани с изпълнението на производствения план в нашите предприятия, а така също и някои въпроси, свързани с по-нататъшното развитие на града и района.

Както е известно, през 1964 г. ДМП Маришки басейн беше призово предприятие в страната, което, благодарение на героичния труд на нашите миньори и разгорялото се социалистическо съревнование в чест на юбилейната 20-годишнина на 9 септември, изпълни с чест годишната си програма още на 23 ноември, като даде на народното стопанство в повече 285 хил. тона въглища.

С открито чело може да се заяви, че сега трудностите се преодоляват по-леко. Имаме вече достатъчно кадри и добре квалифицирани миньори, но въпросът е друг. Нашите миньори от всички каменовъглени предприятия ги тормози въпросът, ще им се осигурят ли нормално жп. вагони. Става дума за мините Георги Димитров, за Маришкия басейн, за мина Болшевик, за Бобовдол, Чукурово, Кътина и др. Трябва да ви кажа, че няма ден, в който всяко от тия посочени предприятия да не стои с часове без работа. Има случаи, когато 50% от работното време се прекарва в престои.

Аз искам тук да открия една скоба. Считаю, че при нас няма такива обекти, каквито има особено в Рудозем, при тамошните рудници, но все пак трябва да се заостри вниманието на този въпрос, за да се има той предвид от Министерството на транспорта и от Министерския съвет.

Когато няма железопътни вагони, особено в подземните рудници, особено на фронтите, където преминават разседливи зони, работата е страшна. Просто липсват железопътни вагони и това може да стане причина за срутването на фронта на рудниците, на събирателните галерии и пр. и трябва след това да хвърляме допълнително хиляди левове, за да възстановим това, което сме загубили.

Аз искам също така да направя една съпоставка между тези рудници, между тяхното производство и производството на Маришкия басейн.

През 1963 и 1964 г. беше запланувано 30% от производството на басейна да се дава във от града, а 70% за нуждите на димитровградските предприятия. При това положение на предприятията в града за тази година се даде в повече 366 500 т въглища, а поради липса на жп. вагони не се

извозиха извън града 160 700 т. Това се дължи преди всичко на факта, че предприятията от Димитровград, като Химкомбината, Азотноторовия завод в Стара Загора, разполагат със собствени вагони и затова се получиха тези наднормени въглища.

По плана за 1965 г. се предвижда от общото производство на басейна 62,2% да бъде извън рамките на Димитровград, а останалата част в града. Това е два пъти повече от тазгодишното — 30 до 62%.

Имайки предвид опита от миналата и тази година, изниква въпросът, ще се осигурят ли при това положение жп. вагони за 1965 г., когато само за тази благоприятна, бих казал, година предприятието направи престон от 598 часа и не произведе за народното стопанство 33 500 т въглища. А има и предприятия, особено мините Георги Димитров в Перник, Бобовдол и др., в които положението, разбира се, е още по-лошо.

Нека да се има предвид, че жп. възел Димитровград в момента е много претоварен. Създадоха се нови производства, които отнеха вагони, като например производството на суперфосфат, което изисква 70 вагона на денонощие, каменната кариера в Ябълково — 40 вагона, брикетната фабрика Марица-изток — 70 вагона. Освен това по-рано ДЦК Вулкан получаваше 50—60 вагона въглища от Бобовдол, които сега са спрени поради преминаване на производството на мазут.

Разглеждайки този въпрос, трябва да се кажат и няколко думи за държавния план на Маришки басейн към Топливо.

Докато през 1964 г. ние имахме план 156 хил. т въглища, през 1965 г. той е завишен на 511 хил. т, разпределени на 18 окръга, и то предимно в Северна България, като Русе, Силистра, Коларовград, Варна и пр.

При това състояние на нашия транспорт, при тая организация на работата по подаването на вагоните за Топливо ще остане под въпрос изпълнението на плана. Това е така, защото, първо, нашите сепарации са с по-малка пропускателна способност и тези въглища са предназначени за задоволяване нуждите на промишлените предприятия.

Освен това резервните бункери за депозиране на въглищата при нас са малки.

На второ място, трябва да се има предвид, че на нашия железопътен възел не се подават нормално такива вагони, които са необходими за задоволяване нуждите на басейна.

Засягайки този въпрос, искам да повдигна и въпроса за качеството на тези въглища, които даваме на Топливо за огрев на населението.

Този въпрос тук бе засегнат от др. Пеко Таков. Той много обосновано се изказа, подкрепи своето становище, че трябва

ва да се вземат известни мерки, особено за качеството на въглищата, които ние даваме на населението, и поради това и аз казвам няколко думи по този въпрос.

Знае се, че планът по качеството предвижда 39% пепелно съдържание на въглищата. На какво се дължи този висок процент? Аз искам да бъде малко по-ясен по този въпрос, който бе засегнат от др. Пеко Таков, за да знаем какво трябва да се направи в бъдеще.

По-рано — имам предвид производството на въглища в ранните години след 9 сепемтври 1944 г., ние произвеждахме много по-малко количества въглища. Тогава нормите на копачите бяха много малки. В тях залягаше подкопаването и изчистването на пръстта още в забоя и навън излизаха хубави, много по-качествени въглища. В последствие, когато ние внедрихме малко повече техника и продължаваме да внедряваме такава, каменовъглени комбайни, масовото взривяване на пластове при производството на въглища, производителността на труда расте, но едновременно с това се завишиха и нормите. И сега няма възможност да се отдели пръста от забоите и фронтите, а иначе не може да се постигне по-висока производителност, няма възможност да се изпълняват също така и нормите.

Ето защо искам да поставя и изникващия въпрос, че за населението трябва да се дават само висококачествени въглища. А това ще се постигне или чрез обогатяване и брикетиране на въглищата, или чрез преустройство на съществуващите сепарации, които трябва да се пригодят за отделяне на повече пръст от въглищата.

Трябва непременно да се обогатяват повече по-бедните по калории въглища във флотациите, защото иначе те не могат да се дадат за ползуване от населението, тъй като не могат да траят. В такъв случай необогатените въглища ще се използват само за промишлените предприятия. При обогатяване на въглищата трябва да се има предвид и брикетирането, и особено трябва да се има предвид преустройството на съществуващите сепарации. Тези сепарации трябва да се усъвършенствуват, за да може да се отдели повече пръст от въглищата, но сега те не са предвидени за тази цел.

Особено трябва да се има предвид този въпрос във връзка с проектирането на новите рудници и за въвеждането в тях на комплексна механизация. По този въпрос се изказа вече др. Чибуков.

Обаче тази комплексна механизация също така трябва да бъде не само вътре в рудниците, но тя трябва да бъде въведена и вън от тях, а най-вече в сепарациите, за да може да се произвеждат и по-голямо количество, и по-качествени въглища. Това е особено необходимо за въглищата, които се дават на населението.

Аз ще си позволя също така да повдигна един такъв въпрос, по който, разбира се, вече получихме известен отговор от съответното място, но ми се струва, че този отговор, който ни се даде от Държавния комитет за планиране и от Министерския съвет, нас не ни задоволява в такъв смисъл, че ние сега не знаем какво имат предвид другарите. В нашата практика по строителството на рудници още не е доказано, че ние можем да подготвим един рудник за производство на 100 хил. т въглища годишно само в продължение на три години.

Във връзка с това трябва да поставя пред Народното събрание въпроса за бъдещето на Маришкия басейн при Димитровград.

Не един път ръководството на каменовъгления басейн, както и ръководството на окръга, а също така и Комитетът по енергетиката и горивата са поставяли въпроса за състоянието на производствените мощности в този басейн, за тяхното перспективно развитие и за построяването на нови рудници, които да обезпечат постоянно производство от басейна през периода на генералната перспектива, която ни се възлага от Държавния комитет за планиране.

Как стои този въпрос? През 1969—71 г. двата най-големи рудника — Меричлери I и Нови рудници, с обща производствена мощност 1100 хил. т годишно, намаляват наполовина производството си и през 1972 г. рудник Меричлери I ще бъде ликвидран, а през 1974 г. и рудник Нови рудници.

Или за периода 1969—71 г. производствените мощности ще се намалят с 500 хил. т годишно и ще се произвеждат около 2200 хил. т годишно, а през периода след 1974 г. производствените мощности ще намалят с 1100 хил. т годишно и басейнът ще произвежда не повече от 1600 хил. т годишно.

За да се не получат тези колебания в производствената програма на басейна, трябва излизащите от експлоатация рудници Меричлери I и Нови рудници да бъдат заместени от новопостроени такива, като Меричлери III и Радицево II. Тези два рудника трябва да влязат в експлоатация съответно през 1969 и 1973 г.

Вземайки под внимание сроковете за строителство на рудниците в страната, които са установени от нашата практика на 5 до 7 години, а така също и факта, че първата година от строителния период е година на подготовка на строителната площадка и на организация на строителството за осигуряване на средства повече от 400 хил. лв., считам за съвсем неоснователно и необосновано предложението на Държавния комитет по строителство и архитектура за отлагане строителството на рудник Меричлери III с още една година, макар че той беше включен в плана за 1965 г.

Затова предлагам този въпрос отново да се обсъди, да се обмисли по-основно.

Другият въпрос, на който искам да се спра и който намери място в изказването на др. Чибуков, е въпросът за производството на азбестоциментови тръби, плочи и картон. За 1964 г. ДЦК Вулкан, респективно АЦП беше спуснат напрегнат производствен план. За да се изпълни този план, беше необходим азбест сорт четворка, твърда текстура. Такъв азбест беше осигурен от Китай, и то, разбира се, с ниско качество, за два месеца. През останалото време, вследствие влошеното качество на вносните суровини АЦП трябваше да работи с намалена производителност, трябваше да бъде завишен процентът на брака и да се дава ниско качество. Министерството на външната търговия не можа да осигури необходимите количества сорт азбест-4, който сорт беше заменен със сорт трети и пети. И макар че се направиха разходи в повече от 150 хил. лв., ефектът беше много по-лош.

Доставеният азбест не отговаря на заявките. Посочените марки в товарните документи не отговарят на фактическите. Полученият азбест 510 т от Народна република Китай бе с 12% повече примеси от нормените. От Китай бе доставен като сорт четири 204 т азбест, а той е по-лош от сорт пети. Азбестът доставен от Съветския съюз през 1964 г., вместо да бъде с полутвърда текстура, в повечето случаи клонеше към мека такава.

Всички тези фактори влияят зле върху производителността на машините и качеството на продукцията. За това говори фактът, че за тази година народното стопанство няма да получи 250 хил. квадратни метра условни плочи и 50 хил. азбестов картон. Планът за тръбите ще се изпълни за сметка на неизвършения 10-дневен капитален ремонт на машините. По причина на лошите суровини планът за износа на тръби също няма да се изпълни.

Необходима е известна корекция и на разходните норми за азбеста и цимента. Например сега у нас разходът на азбест за тръбите на един условен метър е 2,920 кг, в Съветския съюз е 3,200 кг, в Полша и Чехословакия са също по-високи. В резултат на намаляването цените на тръби се допуска нарушаване на стандарта и технологията, за да може да се обвърже планът по себестойността.

И тук липсата на открити жп. вагони довежда до затормозване работата на колектива. Необходимо е Министерството на строежите и Министерството на външната търговия да обърнат по-голямо внимание на тези въпроси. Трябва да се достави 20% син африкански азбест от сорт четири, което ще гарантира изпълнението на плана за износ и подобряване качеството на продукцията.

Другарки и другари народни представители! Димитровград е нов социалистически град, с модерна индустрия и високопроизводително селско стопанство. Като рожба на българо-съветската дружба там израснаха и се стабилизираха модерни социалистически предприятия. Населението на града е вече към 60 хил. жители.

Искам да поставя един въпрос, който не може така лесно да се реши, но трябва да се има предвид и поне в близките години да намери своето решение. В Маришкия басейн сега работят около 1100 жени на подземна работа. В Химическия комбинат към 400 жени са заети в производства, вредни за жени. Освен това регистрирани са годни за работа към 2500 жени, които са от 18 до 50-годишна възраст. Тези числа говорят, че в продължение на няколко години ние трябва да направим нещо за оползотворяване труда на тези жени, заети сега с домакинска работа. Мнението на обществеността е, че в Димитровград има всички удобства и необходими елементи за развитието на един модерен месокомбинат, който ще поеме известна част от женската работна ръка. Също така към държавния консервен комбинат Раковски може да се развие цех за производство на месоконсерви и пр. с оглед да се погълне женската работна ръка. Могат да се развият и други производства, като например приборостроенето и т.н.

Друг един въпрос, на който искам да се спра и който не е намерил разрешение в плана за 1965 г. и на който др. Пеко Таков тук даде много голямо предимство, е въпросът за отопляването на жилищата от ТЕЦ. В ранните години на строителството на жилищни блокове в Димитровград бяха монтирани и парни отоплителни инсталации. Само към Маришки басейн има построени 11 блока със 780 апартамента, в които има парноотоплителна инсталация. От самото построяване досега обаче инсталациите не са пуснати в работа. Не е ли време да се вземат сериозни мерки по този въпрос и да се оползотворят милионите левове, дадени за тези съоръжения?

Не е необходимо тук да изтъквам предимствата на парното отопление пред това с печки. Нашият град е град на енергетиката и на горивата и той има всички предпоставки да се използва парното отопление.

Аз мисля, че новите блокове, които се строят в момента, за които ние отделяме милиони левове капитални вложения, също така трябва да бъдат съоръжени с такава инсталация, защото ще дойде време да се съжалява, че това не е направено така, но вече ще бъде късно, както каза и др. Пеко Таков. Особено в това отношение трябва да се поучим от опита на Съветския съюз и от строителството на жилища в Москва и Ленинград.

Другарки и другари народни представители! Радостен е фактът, че от година на година укрепват нашите трудово-

кооперативни земеделски стопанства. Стопанствата около Димитровград, от които черпим работници за предприятията, вече задържат хората, защото им се осигурява твърда заплата. Ще си позволя да направя съпоставяне между възнаграждението на кооператорите от едно трудово-кооперативно земеделско стопанство в нашия район и възнаграждението на работниците в Маришкия басейн, изчислено за една работна година.

Да вземем за пример трудово-кооперативното земеделско стопанство в Димитровград, където има всички условия за развиване на механизирано земеделие, градинарство и овощарство. Ще видим, че през 1962 г. те са заработили средно за един кооператор 1225 лв. възнаграждение. 1962 г. беше една добра стопанска година. Положението за 1963 г. е малко по-зле. Имам заработено за един кооператор 935 лв. възнаграждение, а за 1964 г. 1050 лв.

Другари, знам, че времето е малко и не искам сега да ви отегчавам, но мисля, че тези въпроси са много интересни. (Оживление)

Обаждат се: Говори, говори!

Инж. Добри Пеневски: Искам още малко време, за да изложя и този въпрос. При нас надземните работници, в които влизат робушари, табанджии, чистачи на пляката, откачвачи, виперисти и редица други, получават средно годишно възнаграждение 900 лв., или да вземем положението на подземните работници, в които влизат машинисти, закачвачи на безконечни въжета, маневристи, шлосери и крепачи. Средно работник от тази категория получава 1176 лв.

Очевидно по-добре в това отношение спрямо останалите категории работници са копачите по фронтовете. Тяхното годишно възнаграждение е 1760 лв. Копачите в галерии имат средно годишно възнаграждение 1852 лв.

Защо го поставям този въпрос, другари? Далеч съм от мисълта, че е подценен миньорският труд, но ми се струва, че трябва да се направи още нещо за подобряване заплащането на труда на спомагателните работници и особено на спомагателните работници, за които говори др. Стоян Гюров в комисиите, защото и сега в минните предприятия най-тежко е положението на категорията „спомагателни работници“. Такива работници мъчно се намират и още по-тежко се задържат. Затова нашият комитет е принуден да прибегва към търсене на помощ чрез набавяне на работници от трудовата повинност и към затворници. Затова ние още задържаме и ще задържаме за дълги години жените за подземна работа. Не ще може да ги освободим.

Рада Тодорова: Незаконно е жените да работят подземна работа.

Инж. Добри Пеневски: Иначе няма какво да правим.

Рада Тодорова: Как да няма! Има закон.

Инж. Добри Пеневски: Има закон, но иначе не може. Искам да споделя с вас и един друг въпрос. В моя избирателен район има 14 села. В нито едно село няма детски ясли и градини. И нашите села са все големи. Те са много благоустроени, но ясли няма. Този въпрос също чака разрешение и мисля, че трябва да се разреши на трудово-кооперативните земеделски стопанства да отделят известни средства за построяване на такива сгради, като за целта се мобилизират силите на гражданите — поне, които имат деца в предучилищна възраст, и на доброволни начала да се постигнат значителни резултати.

Мен ми се струва, че напоследък този ентузиазъм, който го имавме непосредствено след 9 септември 1944 г., както и към 1955 и 1956 г., постепенно вече спадна. Говоря за младежкия ентузиазъм. И сега каточе ли ние очакваме все нещо да ни се сервира наготово. Искам да ви приведа един пример. Когато даден селянин си строи къща, и то в най-усилената работа на полето, за наливането на плочите се струпват роднини и приятели и помагат за изграждането на къщата. А защо ние да не вдигнем на крак населението в името на благото на децата и да им осигурим културен и забавен отдиш?

Също искам да поставя и въпроса за оползотворяване лечебните води на прочутия Мерицлерски минерален извор. Той е голямо национално богатство. Лечебните свойства на водата са известни далеч зад пределите на нашата страна. Тази вода съперничи на водата от Карлови вари. Буржоазията не беше в състояние да оползотвори изцяло тази така лековита минерална вода. А ние сега не сме ли в състояние да я оползотворим? Има вече две сонди с общ дебит 38 л/сек. и при 36°C на водата

Направените изследвания от Министерството на народното здраве се оказаха много положителни. Сега вече е открита и старата вода, която е текла от преди 1928 г. — преди земетресението. Особено добри резултати дава лечението на чердробни, жлъчни, стомашно-чревни заболявания, екземи и зарастване на рани. Трябва в най-скоро време, ако не друго, поне да се започне строителството на балнеосанаториума и поликлиниката към него. Трябва да се обзаведе и цех за промишлено добиване на минерална сол, която в момента внасяме от Чехословакия — карлсбадската сол.

Другият въпрос, който искам да поставя, е за поливните площи на трудово-кооперативното земеделско стопанство, с. Мерицлери. Стопанството разполага с 42 хил. дка обработваема площ, а няма нито един декар поливна площ. Преди три години се доставиха от чужбина необходимите помпи за обзавеждане на помпената станция за поливане от Марица на 8000 дка земя, но и досега те стоят под навесите. Тук е уместно да се постави въпросът: не е ли време да се помогне на това стопанство, което е почти най-изостаналото в целия район, и да се оползотворят внесените машини?

Другарки и другари народни представители! Накрая искам да кажа няколко думи за активното включване на народния представител в обществения, стопанския и политическия живот. Другарите народни представители, които досега се изказаха, не засегнаха този въпрос, защото може би пред тях не стои така наложително.

Бюрото на Народното събрание изпраща редовно писма и указания за това, какво трябва да извърши народният представител, и след това да се отчете, да изпрати тук информация.

Действително ние провеждаме срещи с нашите избиратели, те ни поставиха редица поръчения, които ние, народните представители, съответно изпратихме в Бюрото на Народното събрание.

За отбелязване е, че докато централните органи — министерства и комитети — се отзоваха много по-експедитивно на някои поставени поръчения, то някои местни органи по-трудно ги придвижват. Това е моя констатация.

На мен ми се струва, че по места у нас недостатъчно се разбират и не се оценяват, както трябва, ролята и задачите на народния представител. В това отношение може да се направи много повече, отколкото досега, за издигане ролята на народния представител. Необходимо е според мен да се направи така, че както централните, така и местните органи да се отнасят по-отзивчиво към въпросите, поставени от нас. Трябва народният представител да се държи в течение на проблемите на окръга и особено на района, в който е избран, за да можем ние да бъдем по-пълноценни в своята работа.

Разрешете ми, другарки и другари народни представители, да уверя Народното събрание, Централния комитет на нашата любима партия и народното правителство, че трудоците се от града на Димитров и от моя избирателен район, вдъхновени от истроическите решения на Осмия конгрес на партията и от решенията на Майския пленум на Централния комитет, с още по-голям ентусиазъм и любов ще се включат в изпълнение на плана за 1965 г., за по-скорошното изграждане материално-техническата база на социализма.

Аз одобрявам внесените проекти за народностопанския план и бюджета за 1965 г., както и направените допълнения от комисиите и ще гласувам за тях. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Екатерина Аврамова: Постъпило е предложение от група народни представители за прекратяване на изказванията по плана и бюджета. Бюрото не смята, че трябва да прекратим с гласуване, но още един път апелираме, молим тези, които имат да се изкажат, да бъдат по-конкретни, да се ограничават върху въпросите, свързани пряко с обсъжданите два проекта, и по-кратки.

Има думата народният представител Георги Босолов.

Георги Босолов: (*От трибуната*) Другарки и другари на родни представители! Внесените законопроекти за народностопанския план и държавния бюджет поставят пред нас голямата задача да завишим селскостопанското производство. Във връзка с това аз смятам, няма защо да скриваме, че Наредбата за изхранване на населението внесе в нашите кооператори голям смут. Затова поддържам мнението на др. Тонев, секретар на окръжния комитет на партията — Плевен, и предлагам в най-скоро време правителството или компетентните органи да излязат и ни кажат тази година, когато ние ще сме изправени пред годишните отчетни събрания, как ще се заплаща трудовият. Ще има ли трудово натурално възнаграждение с пшеница, хляб, който е метърът на село, ще остане ли за в бъдеще в това отношение, или ние ще го раздаваме на трудовен.

Другарки и другари! Най-тясна връзка с нашето село имат две министерства — Министерството на транспорта и съобщенията и Министерството на търговията. Вие знаете, че автомобилният транспорт стана втора природа на нашите земеделци. И затова аз предлагам, за да може автомобилите да изпълняват своите функции, Държавният комитет за планиране да се замисли за автогарите, за чието изграждане досега се отпускаха средства, за да може да обслужват населението, особено в студените и мрачни зимни дни.

По това, което говори др. Пеко Таков за търговията. Общо взето, нашето производство не се подчинява на желанието на нашия консуматор, а то се пречупва именно в търговските складове на окръжните търговски предприятия, които според мен, не са нищо друго освен складове. Има много органи като градска търговия в града, селкоопите в село, които се занимават с въпросите на търговията. Защо тогава да не се помисли да се опрости тази сложна, голяма търговска организация, при която, като отидеш да купиш стока, ти казват — това има — купи, ако не, бягай, не ме занимавай, че имам друга работа.

Другари, аз смятам, че Министерството на селскостопанското производство направи немалко за повишаване на селскостопанското производство. Обаче трябва да признаем и да кажем на научните работници, че науката и техническият прогрес още не са влезли, както трябва, в селското стопанство. Предлагам Министерството на селскостопанското производство да запълни една празнота в резерва за фуража, особено с белтъчини, като се замислим за сушилните, с които да запазим белтъчините, да икономисаме милиони килограми белтъчини, които сега изгаряме на слънцето, защото нямаме сушилни за зърното и тревния фураж.

Другарки и другари! Ние разполагаме в България с милиони декари пасища и ливади. Досега обаче компетентните хора още нито са квалифицирали, нито са интензифицирали тези пасища. И предлагам още в началото на тази година интензификацията и квалификацията на ливадите и пасищата да бъде в дневния ред, за да може да влезе в плана на нашия Комитет за планиране като бъдещ източник и богат неизчерпаем резерв на фураж и паша. При тези милиони декари заслужава Министерството на селскостопанското производство да се занимае и да внесе едно предложение, да се разкрие катедра Пасищна техника, за да може действително да ползуваме науката.

Другарки и другари! Вие виждате, че всяка година така нареченият трудов баланс на село се влошава, трудовите резерви намаляват, особено по отношение на нашата младеж. Доколкото разбрах от директора на Селскостопанския институт, нашите младежи били неподготвени, за да влязат в стопанството. Аз съм с висше образование, свърших в една културна страна, каквато е Чехословакия. Уверявам ви, че като се върнах в България, почнах да се уча да „бръсна“, не бях майстор. Та и нашите млади специалисти с течение ще се научат. Защо ние ще ги отхвърляме, защо ще ги подценяваме. Такава психология се насажда в нашите управителни съвети и не им поверяват задачи. Затова ние нямаме още така наречената трудова и техническа интелигенция. Ние трябва да обърнем сериозно внимание на младежите, когато те свършат, да ги поставим на място в стопанството, да се учат. Така те ще станат бъдещата трудова прогресивна интелигенция в нашите трудово-кооперативни земеделски стопанства.

Що се отнася до изпълнението на плана и бюджета на нашата република, нямам какво повече да кажа, освен това, което каза организационният секретар на нашето Постоянно присъствие др. Петър Танчев, че тружениците-земеделци са допринесли за изпълнение на народностопанския план. Аз ще прибавя само това към тези негови думи — като скромен деятел в Ловешки окръг и избраник на село, ще

дам всичките си сили, за да може действително този народностопански план не само да стане закон, но да се реализира и да можем да видим нашия принос в него. Ще гласувам за него. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Екатерина Аврамова: Има думата народният представител Ибрям Мехмедов Ахмедов.

Ибрям Мехмедов Ахмедов: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Предложените на нашето внимание законопроекти за народностопанския план и бюджета на 1965 г. са още едно ярко доказателство за миролюбивата политика на Българската комунистическа партия и народното правителство, която заангажира всички сили и средства за изпълнение на плана и бюджета за 1965 г.

С голям интерес изслушахме докладите на председателя на Държавния комитет за планиране др. Пашев и на министъра на финансите др. Попов, в които се направи анализ по изпълнението на народностопанския план и бюджета за 1964 г. и се обосноваха задачите, стоящи в народностопанския план и бюджета за 1965 г.

Радващо е, че нашият народ под изпитаното ръководство на Българската комунистическа партия уверено върви по пътя на социализма, изгражда своето светло бъдеще и бъдещето на подрастващото младо поколение. Единствено по пътя на изграждането на модерна промишленост и висококултурно селско стопанство ще се увеличава националният доход и подобрява жизненото равнище на трудещите се в нашата страна.

Работниците, кооператорите и народната интелигенция от нашия Търговищки окръг дадоха своя принос за изпълнението на плана за 1964 г. Преди няколко дни промишлеността на окръга изпълни годишния план и ще даде допълнително на народното стопанство над един милион и половина лева промишлена продукция. Още в края на месец ноември трудолюбивите кооператори и кооператорки изпълниха задължението си към държавата и ще предадат над плана около два милиона броя яйца, три милиона литра мляко и други селскостопански произведения.

Данните говорят, че финансово-производствените планове на трудово-кооперативните земеделски стопанства ще бъдат изпълнени, като се преизпълни планът за чистата продукция за около три милиона лева. През годината значително се укрепни личното стопанство на кооператорите, като се раздадоха над 40 хил. декара земя допълнително. Преизпълнен е планът за техническия прогрес в селското стопанство.

Другарки и другари народни представители! Няма никакво съмнение, че планът и бюджетът за 1965 г., който ние

обсъждаме и ще утвърдим, представлява нова решителна стъпка по пътя на изграждането на икономиката и културата в нашата страна. Неговото изпълнение ще позволи значително да се увеличи производството и до известна степен повиши жизненият уровень на трудещите се. Правилна е тенденцията за влагането на основните средства по пътя на капиталните вложения, на първо място в нашата промишленост и на второ място в нашето селско стопанство.

Дълбоко убеждение е, не само у нас, но и у нашия народ, че само по пътя на по-нататъшната индустриализация на България ние ще сме в състояние да увеличаваме националния доход и оттук подобряване живота на трудещите се.

Разрешете ми да поставя няколко въпроса, които според мен трябва да се имат предвид от Народното събрание и Министерския съвет.

Първият от тях се отнася до състоянието и перспективите на селското стопанство. В доклада на др. Пашев и в някои изказвания се подчерта, че в плана за 1965 г. се заделят около 355 млн. лв. капитални вложения за развитието на селското стопанство, с десет милиона лева в повече от тази година.

Правилна е тенденцията за заделяне на повече средства за комплексна механизация на селскостопанското производство. Чрез нея нашето селско стопанство ще се превърне във високорентабилно, ще произвежда повече и особено значително по-евтина продукция.

В окръга за последните две години се проведеха редица мероприятия по комплексната механизация, които доведоха до едно значително намаление разхода на труд. Резултатите сякаш да бъдат далеч по-големи, ако бяха решени някои важни въпроси, отнасящи се до задоволяване на селското стопанство със съвременна селскостопанска техника. Да вземем например царевичата. По царевичните блокове работи немалко механизация, но основните производствени процеси при нея се извършват все саморъчно с ниска производителност на труда — това се отнася до сеитбата.

Нашата промишленост и внос все още не са предоставили на селското стопанство съвременни сеялки, които да осигурят висококачествена пунктирана сеитба, което е най-сериозна предпоставка за въвеждане на пълна комплексна механизация.

Крайно недостатъчни са съвременните химически средства за борба с плевелите. Недостатъчни са цвеклокомбайните, кукурузокомбайните и особено ремаркетата. Считаме, че през 1965 г. трябва да се произведат повече ремаркета, като имате предвид, че на турдово-кооперативните земеделски стопанства се предоставят малко автомобили, около един на стопанство. Считам, че основателна критика се прави на

нашето машиностроене, което дава малко и несъвършени машини за селското стопанство.

На практика се получава така, че най-съвършена и универсална сеялка сега си остава Уникум, която, разбира се, е нископроизводителна. Малко внимание се отделя на производството и вноса на останалия прикачен инвентар, като плугове, култиватори, сламопреси, крантоварачи и др. Това пречи за патоварването на тракторите. Получава се така, че имаме немалко машини, но производителността на труда е все още ниска, себестойността е висока. Селското стопанство иска цял комплекс от машини и инвентар, за да се механизират всички процеси.

Животновъдството в окръга тая година постигна известни резултати. Докато през 1963 г. то донесе загуба около 700 хил. лв., тая година ще донесе печалба около един милион лева. Това се отнася особено за свиневъдството, птицевъдството, които са концентрирани в кооперативните стопанства, имащи обективни условия за тяхното развитие.

Не така стои въпросът с говедовъдството. Независимо от това, че средният млеконадой от фуражна крава е увеличен за окръга от 1550 л през 1963 г. на 2100 за 1964 г., а за моето стопанство от 1000 на 2000 л, все още себестойността на литър мляко е около 23 стотинки.

При сегашните изкупни цени, ако искаме да има интересованост в трудово-кооперативните земеделски стопанства за развитието на този отрасъл, е необходимо значително да се подобри храненето и особено механизацията.

Известно е, че около 50 на сто от разходите за говедовъдството са разходи за труд. Това особено се отнася за доенето. Ако нашето машиностроене не е в състояние да произведе необходимите машини за механизирани на говедовъдството, нека се внесат подобни или други такива от чужбина, както това е направено в трудово-кооперативното земеделско стопанство в Хасково. Само за една-две години тия машини ще се изплатят.

Вторият въпрос се отнася до по-нататъшното повишаване на жизненото и културното равнище на някои райони в страната.

Другарки и другари народни представители! Около 30% от населението в нашия окръг е турско. За годините след Деветосептемврийското въстание и особено след Априлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия за това население се направи извънредно много и то достойно рамо да рамо с братята българи дава своя принос за изграждането на социализма.

Считам, че ще изразя мнението на трудещите се турци, че всички ние сме убедени строители на социализма, че сме

изключително благодарни на нашата партия и народна власт за големите грижи, които полага за нас.

Разрешете ми да приведа един пример, който много красноречиво говори колко напред сме отишли ние. Само преди около десет години в нашия край — бивша Омуртагска околия, имаше един шофьор турчин, който работеше в ДАП. Него ходеха да го гледат от останалите села. Възрастните не вярваха, че турчин може да управлява това „чудо“ — камиона. А сега вече има десетки турци инженери, лекари, стотици учители, агрономи, а да не говорим за шофьори и механизатори. В нашето стопанство цялата техника се управлява само от местни хора. Затова ние сме крайно благодарни на нашата любима партия, която ни създава условия за най-активно включване в строителството на социализма.

В това отношение разрешете ми да поставя някои искания, които са жизнено важни за окръга и избирателите от района ми.

Търговишки окръг, както е известно, в икономическо и културно-битово отношение в сравнение с останалите окръзи е твърде изостанал. Докато в съседните нам окръзи тая година бяха електрифицирани и последните села, то все още в окръга от всичко 230 села без махалите имаме неелектрифицирани 57 села, което е около 25%. Неелектрифицираните селища в окръга са с преобладаващо турско население и попадат в района на слабоикономическите стопанства. От няколко години населението поставя въпроса за електрификацията на селата, но поради ограничените средства, които се дават на окръга, ние не сме в състояние да удовлетворим техните искания.

Някои другари правилно поставиха въпроса за топлофикация и строителство на редица институти, но ние считаме, че това може да бъде направено след някоя друга година. На всички е известно какво нещо е електричеството. Тая година при откриване на електрификацията в с. Зелена морава и млади, и стари изпитаха неописуема радост. Даже някои се просълзиха.

За 1965 г. на окръга се дават 116 хил. лв., от които 50 хил. лв. от самооблагане на населението. С тези средства ще се електрифицират едва осем села. При този темп на електрифициране всички селища в окръга ще бъдат електрифицирани едва през 1971 г.

По отношение на водоснабдяването окръгът е на едно от последните места в страната. Много селища се снабдяват с вода от полски чешми и кладенци, които стоят на два-три километра от селото. Не е решен въпросът за водоснабдяването на градовете и особено на гр. Омуртаг. С наличното водоснабдяване на гр. Омуртаг е осигурена само 5—6 л вода в секунда, която е крайно недостатъчна. В града има целогодишен

режим, като се дава вода на населението само по 2—3 часа на денонощие.

Водоснабдяването на група Омуртаг обхваща и 14 села, с което фактически ще се даде вода на най-безводния район на окръга.

Окръгът изоставя и по отношение на училищните сгради. Ние имаме над 15 села, в които учебните занятия се провеждат в джамии. Освен това в много села съществуващите училищни сгради са вече напълно амортизирани.

Състоянието на пътната мрежа също не е добро. Имаме селища с над 600—1000 жители, които не са свързани с шосе и зимно време е невъзможно да се отиде до тях с превозни средства. Такива села са Горско село, Висок, Петрино, Веслец, Българаново, Милино, Черна вода и др.

Считаме, че в окръга трябва да се изпращат повече специалисти и особено лекари и инженери.

Другарки и другари народни представители! На мен ми е известно, че тия въпроси не могат да се решат докрай с плана за 1965 г. Но считам за възможно да се отпуснат на окръга за 1965 г. допълнително още 200 хил. лв. лимитни капиталовложения, които ще се вложат, както следва:

1. За електроизграждане — 50 хил. лв.
2. За водоснабдяване на група Омуртаг — 50 хил. лв.
3. За основно училище в с. Буйново — 50 хил. лв.
4. За направа на пътища с. Първан — с. Зелена морава, Горско село — Зменно, Черна вода — Стеврек — общо 50 хил. лв.

За строителството на горните обекти окръгът има проектна готовност.

Другарки и другари народни представители! Тъй като съм убеден, че изпълнението на плана и бюджета ще осигурят по-нататъшното развитие на икономиката и културата за 1965 г., аз ще гласувам за тяхното приемане.

Председателстваващ Екатерина Аврамова: Бюрото предлага с това да завършим днешното предобедно заседание. Следващото заседание да се състои утре в 9 часа. Който е съгласен с това предложение, моля да гласува. Мнозинство, приема се. Закривам заседанието.

(Закрито в 14 ч.)

Подпредседатели: д-р П. Костурков
Ек. Аврамова

Секретар: Ив. Мирчева

Парламентарен стенограф: Ст. Стоянов